

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

Disputatio XXXIV. De secundo effectu interdicti, qui est diuinorum
officiorum prohibitio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

funtura cum proprietate in materia, præsertim penali. Ad alteram partem respondeo, etiam in illis casibus non incurri, propter ea quæ dixi supra tractando de suspensione de illo, qui suspensus in sua ordinatione statim in eadem actum ordinis exercet. Et quamvis sit nonnulla differentia, quia ibi suspensio contrahitur in ipso actu suspensionis ordinis; hic autem interdictum supponitur ante suspensionem ordinis. & ideo maior ratio esse videtur contrahendi irregularitatem: Nihilominus in hoc videtur esse eadem ratio, quod illa moraliter non censetur ministratio in ordine suscepto, sed tantum indebita ordinis susceptio, nam aliud est tanquam accessorium, quod non reputatur actio distincta, neque magis puniuntur, quam ipsum principale quod comitatur. Præsertim, quia etiam iura, quæ loquuntur de persona interdicta exercente officium ordinis, illis verbis loquuntur, quæ indicant ministerium illud debere esse moraliter distinctum ab ipsa ordinatione, ut patet ex illis verbis, *In suo officio ministrando sicut prius, & similibus*. Propter quæ censeo hanc partem esse probabilem, de qua iterum redibit sermo in disputatione sequenti.

Præter has exceptiones, quæ ex parte sacramentorum norantur, ex parte personarum fieri solent alie: nam religiosi, & moniales, qui generale interdictum non seruant, excommunicantur ipso iure in Clementina 1. de Sententia excommunicationis, & in Clementina tertia specialiter excommunicantur fratres Minores, qui personas sui ordinis tempore interdicti admittunt ad diuina, & in Clementina secunda eodem titulo excommunicantur domini temporales, qui in terris suis cogunt aliquem ad diuina faciendâ tempore interdicti. Hæc enim poena cum proportionem applicanda est ad sacramentorum usum: nã ille etiam, ut diximus, sub celebratione diuinorum comprehenditur; tamen, quia illa poena generalior est, in sequenti disputatione exactius declarabitur.

DISPUTATIO XXXIV.

De secundo effectu interdicti, qui est diuinorum officiorum prohibitio.

HE hoc effectu disputare non oportet, an sit, sed supponere, esse per se, & maxime proprium effectum interdicti, ut constat ex definitione interdicti, supra tradita: & ex omnibus iuribus, quæ de interdicto loquuntur, ut capit. *Sicutis* capit. *Si sententia*, & capit. *Alma*, de Sententia excommunicationis in 6. capit. *Episcoporum*, de privilegiis, in 6. capit. *Non est vobis*, de Sponsalib. Clementina prima, de sententia excommunicationis. Est autem hic effectus communis omnibus interdictis cum proportionem, nã, si sit generale loci, non solum in templis, vel oratoriis, sed etiam in domibus, viis, & vicinis agris, ac denique in tota illa terra, quæ generaliter interdicatur, habet hunc effectum respectu omnium hominum cuiuscumque loci, vel Diocesis, ut ex eisdem iuribus constat, & ex capit. *Licet*, & capit. ultimo de Privilegiis, in 6. cum similibus. Si vero interdictum loci sit speciale, in illo definito loco habet cum proportionem eun-

dem effectum, Denique, si personale sit, generale, & speciale, in persona, vel personis idem cum proportionem operatur respectu locorum omnium ex eisdem iuribus cum aliis, quæ de his interdictis in disputatione prima tractauimus. Hoc ergo supposito, tria præcipue, vel quatuor declaranda supersunt. Primum, quæ diuina officia, præter sacramenta, & quis eorum usus interdicto prohibeantur. Secundo, quale peccatum sit violatio interdicti quoad hanc partem. Tertio, quæ poena sit ob eam rem ipso iure imposita.

SECTIO I.

An, & quomodo Missæ sacrificium per interdictum generale loci prohibeatur.

Inter diuina officia primum, ac præcipuum locum tenet sacrificium Missæ: unde certum est usum huius sacrificij maxime interdicti per hanc censuram, ut constat ex citatis iuribus: ex quibus etiam intelligitur prohibitionem hanc non simpliciter, sed cum moderatione sumendam esse, scilicet ne consuetudo more, & libertate fiat, sed modo à iure præscripto. Quod in singulis interdictis diuerso modo, & ratione verum est: & ideo sigillatim explicandum.

Per interdictum ergo generale loci nunquam videtur fuisse omnino prohibitum Missæ sacrificium: quia cum vitium nunquam sit morientibus denegandum, semper oportet Eucharistiæ sacramentum saltem pro infirmis in Ecclesiâ conseruari. Ex quo fit consequens, ut semper etiam potuerit congruenti tempore renouari: nam hæc veluti intrinseca, & necessaria connexion sese consequuntur, & primum pertinet ad animarum salutem, & obseruationem diuini præcepti: secundum autem ad debitam sacramenti reuerentiam spectat. Et ideo neutrum debuit, vel etiam potuit per interdictum simpliciter prohiberi. Cum ergo Eucharistiæ sacramentum non nisi in sacrificio Missæ renouari possit, quia in solo illo confici potest, fit consequens, ut nec sacrificium Missæ fuerit omnino prohibitum, sed permissum saltem quantum ad hunc finem necessariū erat. Quia vero, seclusa dispositione iuris postiuui, hoc arbitrium erat pro ratione necessitatis, ideo, ut melior ordo seruaretur, statutum postea fuit in c. *Permissimus*, de Sententia excommunicationis: ut semel in hebdomada posset Missæ sacrificium dici tempore interdicti in singulis Ecclesiis causa conficiendi Corpus Domini, quod decedentibus in penitentia non negatur, cum circumstantiis, & conditionibus statim explicandis.

Postea vero propter magnam incommoda, quæ ex carentia tanti sacrificij sequebantur, hunc rigorem interdicti Ecclesiâ temperauit, & permisit, ut singulis diebus in Ecclesiis, & monasteriis Missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia sicut prius: submissa tamen voce, ianuæ clausis, excommunicatis, ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Quæ sunt verba capit. *Matræ de Alma*, de Sententia excommunicationis in 6. & quo ad dictas circumstantias eadem habebantur in dicto capit. *Permissimus*. Et breuiter sunt sigillatim explicanda.

Et in primis dubitari potest, quid nomine Ecclesiarum hoc loco intelligendum sit: nam ex quo sub

Sacrificium Missæ tempore interdicti nunquam fuit omnino prohibitum.

C. Permissimus de sent. excomm.

Iure antiquo quid concessum. Quid iura noua. C. Alma & campanis etiam non pulsatis. Quæ sunt verba capit. Matræ de Alma, de Sententia excommunicationis in 6. & quo ad dictas circumstantias eadem habebantur in dicto capit. Permissimus. Et breuiter sunt sigillatim explicanda.

Et in primis dubitari potest, quid nomine Ecclesiarum hoc loco intelligendum sit: nam ex quo sub

Z z 4

diuina.

distinctione ponitur Ecclesie vel monasteria, nomine Ecclesiarum non videntur intelligi omnia loca sacra, in quibus solet hoc sacrum confici, alioqui non oporteret monasteria specialiter adiungere: significari ergo videntur illa voce templa; quæ sunt sub cura secularium clericorum, & auctoritate Episcopi publice sunt exposita, & approbata. ut in eis tam sacrificium, quam alia diuina officia celebrentur.

Dubium. Hinc vero oritur dubium, An extra huiusmodi Ecclesias, vel monasteria liceat Missæ sacrificium eo tempore celebrare. Nam illa constitutio solum in his locis hoc permittit videretur, ut ex textu constet, & notant ibi aliqui interpretes, & sentit Couarruias ibi secunda parte, §. 4. numero secundo. Ad dictam tamen nomine Ecclesiarum comprehenduntur etiam hospitalia in quibus est sacer locus auctoritate Episcopi approbatus ad hoc ministerium: tum quia ratio huius concessiois in illis maxime militat; tum etiam, quia in fauorabilibus merito hæc nomine Ecclesiarum comprehenduntur. Addit præterea ibi comprehendi monasteria monialium: nam ex vi verbi manifestum est vocem *monasterii*, simpliciter dictam hæc etiam comprehendere; necessitas etiam in eis quodammodo maior est, ut possint sacrificio Missæ interesse. Qui etiam aduerit, sermonem esse de Ecclesiis, & monasteriis existentibus in loco generatim interdicto, quia illa moderatio non extenditur ad loca specialiter interdicta, ut infra videbimus.

6. Queritur autem ulterius, an in priuatis oratoriis, quæ solent esse in communibus domibus, possint tempore interdicti Missæ celebrari, præsertim nunc, quando talia oratoria esse debent ab ordinariis designata, & approbata iuxta Concilium Tridentinum, sess. 22. decreto de obseruandis in Missæ celebratione. Nam, quia materia fauorabilis est, videntur hæc oratoria posse nomine Ecclesiarum comprehendere, quia fauores ampliandi sunt. Nihilominus dictus author contrarium significat, quia solum ad monasteria monialium, & hospitalia facit ampliationem, alia loca tacite excludens. Præsertim, cum generalem regulam statuat, extra loca ibi signata non posse diuina celebrari. Et potest hoc confirmari: tum quia, iuxta communem usum, non solent hæc loca nomine Ecclesiarum intelligi, unde Concilium Tridentinum citato loco, hæc oratoria etiam ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab ordinariis designata ab Ecclesiis condistinguit: tum etiam, quia capit. *Alma*, præter Ecclesias exprimens monasteria, facis significauit nolle permittit omnia loca, sed ea tantum, quæ videntur æque digna, ut in hoc privilegio æquiparentur, quod de priuatis oratoriis dicere non possumus.

7. Contrarium vero videtur posse sumi ex Nauarro **ca. 27. num. 175.** quatenus dicit: Quando iura permittunt diuina officia cum hac moderatione, in Ecclesiis, vel monasteriis, non addere hanc particulam, ut limitationem ad excludenda alia loca, sed potius ut ampliationem, quia permittendo hæc loca, in quibus laici solent sacra audire, multo magis permittunt alia loca, in quibus laici interesse non solent: nam principalis, inquit, scopus prohibendi diuina officia est, ne audiantur a laicis.

8. Sed quidquid sit de aliis diuinis officiis, de quibus infra dicemus, in Missæ sacrificio, ratio illa non videtur locum habere. Primo, quia de illa verum non est, propter laicos principaliter fuisse prohibitum, ne ab eis audiretur: nam olim egue erat prohibitum pro laicis, & clericis: & non solum prohibebatur audiri, sed simpliciter fieri extra casum necessitatis, supra explicatum. Cum ergo ius nouum solum permittat fieri in certis, ac determinatis locis, integra manet prohibitio quoad cætera loca. Secundo, quia nullus est locus aptus ad hoc sacrificium conficien-

A dum, in quo laici non possint & soleant assistere, & audire: ergo respectu huius sacrificij non videtur habere locum ille modus ampliationis. Imo, quia omnis alius locus, præter Ecclesiam & monasteria, est iure communi quasi ineptus ad hoc ministerium, ideo illis tantum locis concessum videtur hoc privilegium.

Nihilominus hæc posterior opinio viris doctissimis probatur, & quoniam fauorabilis est, & fauorem ampliat, mihi etiam probanda videtur. Vel dicendo, nomen Ecclesiæ amplissime sumptum (ut in re fauorabili sumendum est) comprehendere omnia loca approbata ad Missæ sacrificium pericendum. Vel dicendo (quod verisimilius videtur) in eo textu nominatas esse Ecclesias, & monasteria, quia sunt frequentiora loca, in quibus diuina officia celebrari solent: non vero ut ad illa sola concessio limitaretur. Nam primaria illius legis intentio non fuit his locis nominatis privilegium concedere, sed sacrificium ipsum permittit sicut prius cum conditionibus ibi positis: ergo ubicumque antea fieri poterat, potest etiam nunc illis conditionibus seruatis.

C Secundo expendenda est absoluta permissio celebrandi Missarum solennia cum illa adiectione, sicut prius, nam hic duo colliguntur. Vnum est, non solum esse licitum singulis diebus in singulis Ecclesiis semel sacrificare, sed etiam toties, quoties aliis diebus fieri solebat, atque adeo omnes sacerdotes, alias non prohibitos, seu personaliter interdictos posse eo tempore cum dictis circumstantiis in talibus locis sacrificare. Quia licet in textu hoc expresse non declaratur, sed inde debite dicatur, quod liceat in Ecclesiis singulis diebus Missarum solennia celebrare: tamen hoc ipso quod hæc concessio non limitatur, omnibus indifferenter conceditur: & addendo, sicut prius, hoc amplius, & euidentius declaratur.

D Vnde colligitur omnes, quoscumque clericos, siue illius loci, siue alterius, quia ibi inueniantur, posse tempore interdicti sacrificia ibi facere sicut prius, ut patet ex Nauarro capit. 27. numero 174. cum aliis, quos citat, & ex Couarruias cap. *Alma* parte secunda, §. 4. numero quarto, qui excipit clericos coniugatos, qui quoad hoc tanquam laici reputantur, de quo paulo inferius dicitur. Aliud quod colligitur est quodcumque Missæ officium post eo tempore celebrari, quod supra animaduertit Couarruias, numero tertio, contra quosdam Canonistas, qui dixerunt, tantum licere dicere Missam diei, quorum sententia probabilis est, quia illa limitatio in textu non habet fundamentum, & ex absoluta concessione, & adiectione illius particulæ, sicut prius, contrarium potius colligitur: & ita communius sentiunt Doctores, quos ibidem Couarruias refert. Addit etiam posset, ex his verbis colligi omnem solennitatem huius sacrificij in Ecclesia visitatam licitam esse tempore interdicti, præter eas quatuor condiciones, quæ ibidem adiunguntur. Nam cum prius fiat generalis concessio, & postea addantur quatuor illæ limitationes, per illasmet declaratum est, quoad alia omnia generalissimam esse concessionem: nam exceptio, ut aiunt, firmat regulam in contrarium. Sed hoc habet difficultatem inferius tractandam.

Conditiones seruande in sacro faciendo in prædicto casu.

Tertio expendenda est particula, *Submissa voce*, per quam excluditur, ne Missa solenni cantu dicatur. Et quia finis huius circumstantiæ est, ut diuina officia extra Ecclesiam, atque adeo a personis prohibitis audiri non possint: ideo ea vocis submissio tenenda erit, quæ ad hunc finem necessaria fuerit, ut

Et, ut ibi communiter aduertitur, & sumitur ex capitul. *Quod in te de Penitentis, & remissionibus ibi, Et voce ita demissa, quod exterius audiri non possit.* Non ergo prohibetur, quin Missæ officium tam alta voce proferri possit, ut & a ministris, & ab aliis, qui intra Ecclesiam legitime assunt audiri possint, & in hoc omnes etiam conueniunt, neque aliqua occurrat difficultas.

¹² Quarto notanda est secunda conditio scilicet, *la-
nui clausis.* Circa quam primo aduertitur potest, finem huius circumstantiæ esse ne orationes, aut alia diuina officia exterius audiantur, quod facile contingere posset si ianuæ essent apertæ, quantumuis Missa submissa voce diceretur, loquendo regulariter & prout communiter dici solet. Deinde, ne Missa sacrificium, & alia ecclesiastica caeremoniæ ab existentibus extra Ecclesiam, atque adeo à personis prohibitis videri possint. Vnde necesse est ut ianuæ integræ sint, ita ut & auditum, & visum impedire possint. Vnde in Clementina 1. de sententia excommunicationis, grauer reprehenduntur, qui Ecclesiam ianuæ latenter perforatis, aut in eis factis fenestris interdictum violare presumunt. Tercius finis huius circumstantiæ esse potest, ne personæ prohibita ingredi valeant: ad hunc autem finem videtur necesse, ut ianuæ ita sint interius clausæ, ut exterius aperiri non possint: quod tamen neque est in usu, neque in textu exprimitur. Sed sufficere censetur, quod portæ ita iunctæ sint, ut & visum, & auditum, & transitum impediunt, nisi aperiantur, quamuis non sint ita obseratæ, ut volenti ingredi resisterent: hoc enim etiam magnum esset incommodum, cum multi de populo facultatem habent ingrediendi. Solet autem in nonnullis Ecclesiis ostiarius ad ianuam adhiberi, qui ingredientem admonet, & prohibitos, seu facultatem non habentes repellat, quam prouidentiam censo esse laudabilem, non tamen in præcepto, quia nullibi illud inuenio, neque ex natura rei sequitur ex aliis, quæ præcepta sunt: Quia generalis admonitio, & denunciatio interdicti, per se loquendo, sufficit, & ipsæ ianuæ clausæ per se significant, & admonent ne ingrediantur ij, qui facultatem non habent. Quod si aliquis prohibitus, nihilominus ingressus fuerit, satis erit illum expellere cum primum in notitiam ministrorum deuenit, neque ad maiorem diligentiam, moraliter loquendo, tenentur.

*Cl. de sent.
excom.*

*Non tamen
requiritur
ostium ita
sint obseratæ
ut ab exterius
aperiri
nequeant.*

*Adhibere
ostiarium
laudabile est,
non tamen
necessarium.*

*Omnes in
non prædicto
tempore clau-
sanda.*

*12
1. Condi-
tio submis-
sa, ut ab
exterius
audiantur.*

esse specialiter impeditus, tunc necesse est, ut ianuæ etiam quæ claustrum respiciunt clausæ sint quia ratione finis, & ratione verborum legis comprehenduntur.

Et ad eundem modum respondendum est, si quis interroget, an liceat in Capella Ecclesiæ Missam dicere apertis Ecclesiæ ianuæ, porta vero ipsius Capellæ clausa: Nam si ita Capella occludatur, ut nec solius Capellæ videri, nec, moraliter loquendo, possint Missæ exterius audiri, id satis est: quia & ad finem legis hoc sufficit, & in verbis eius nihil est, quod cogat ad id intelligendum de ianuæ totius Ecclesiæ: sed (respectiue) illius loci, ubi fit sacrificium, vel diuinum officium. Imo addunt aliqui, si locus Capellæ ita sit remotus, ut nullum sit morale periculum, ut ab aliquo possit audiri, vel videri Missa etiam si ianuæ apertæ sint, tum necessarium non esse eas claudere. Quod videtur à simili posse sumi ex Nauar. numero 174. ut infra videbimus. Et ratio esse potest, quia tunc cessat finis legis. Sed hoc ergo non probo, quia illud est accidentarium, & semper necesse est verba legis tenere, & seruare in aliquo probabili sensu: nam cessante fine legis in particulari, non statim cessat obligatio legis. Vt non liceret tempore interdicti Missam dicere solenni cantu, etiam si esset Ecclesia ita remota à populo, ut nullum esset periculum quod ab externis audiri posset: ac denique quia nunquam potest esse ita certum, nullum esse tale periculum, ut ob eam rem huius præcepti obligatio cessare iudicaretur. Clausæ ergo debent esse ianuæ, vel proximæ, vel remotæ, prout moraliter ad prudenter satis existimetur.

*14
Vir. licet
sacrum
solius
Capellæ
porta clausa.*

*Excluditur
quorundam
opinio.*

Tertia conditio, ut campana non pulsantur.

¹⁵ Vinto notanda est alia conditio requisita, scilicet ut sacrificium fiat sine pulsatione campanarum. Quod in primis intelligitur de pulsatione, quæ Missam antecedit, & publice fit ad populum conuocandum, ut omnes intelligant, & usus probat: Eiusque ratio primaria videtur esse, quia cum communis populus ad talia officia admittendus non sit, nec etiam est vocandus illo publico signo, quo vocari solitus est. Atque ex hac ratione confirmatur dicta in superiori puncto: ideo enim non vocatur populus, quia admitti non debet: ergo signum est ex vi huius capitis non concedi populo ut interesse possit. Nam si soli excommunicati, & interdicti, excludendi essent, nihil esset cur campana non essent pulsandæ: nam excommunicati & interdicti pauci sunt, & eorum impedimentum est satis notum, & constat eos non vocari, quamuis signum publicum detur, ut constat aperte quando illi soli sunt excommunicati & interdicti absque interdictioe loci. Deinde ex eadem ratione intelligimus sub appellatione campanarum comprehendere quodlibet signum publicum, quo solent ad celebrationem diuinorum populi conuocari. Quia ubi est eadem ratio, eadem videtur esse iuris dispositio, valde enim materiale est, quod signum detur per cymbalum, vel per tubam, vel voce præconis, quæ campanis æquiparatur in Clementina 2. de sententia excommunicationis. quia conuocatio & significatio est eadem.

Aliqui tamen hoc ita extendunt, ut dicant, nullum esse dandum publicum signum, quo populo constet, diuina tunc esse facienda. Verum tamen si tale signum non sit campana, quæ in specie prohibita est, & alioqui ex more & usu constet non dari ad conuocandum populum, sed solum ad admonendum clerum, quod iam sit hora, in qua diuina sunt celebranda modo iure permisso, non video illud esse

*Quid nomi-
ne campana-
rum intelligi-
tur.*

*Clem. 2. de
sent. excom.*

*16
Prædicta pro-
hibita non
extenditur
nisi ad signum
campanæ.*

hic prohibitum, quia neque verba, neque ratio textus tali signo accommodantur. Imo video in grauius Ecclesiis, in quibus viri & timorati, & valde docti congregantur, hanc consuetudinem obseruari. Neque immerito: nam Canonici, & alij beneficiati Ecclesiarum non solum possunt, sed etiam debent diuinis officiis interesse tempore interdicti, alioqui distributionibus quotidianis priuandis sunt, & que ac in tempore non interdicti, vt statuitur in dicto capitulo *Alma*, ergo merito possunt in Ecclesiis institui specialia signa illi tempore accommodata, quibus clerus admoneatur. Nihilque refert, quod populus intelligat tunc diuina celebrari: tum quia hoc non est prohibitum: tum etiam, quia dum id intelligit per signum speciale, verbi gratia, alicuius tubæ, & non per commune signum campanæ, simul intelligit ex vi talis signi populum non vocari, sed potius excludi, nisi priuilegium habeat.

Publico-
reft tuba da-
vi signum
Cononici,
& ita qui de-
bent interef-
se diuinis of-
ficiis.

17
Quis cam-
panarum vsus
fit prohibitus
tempore in-
terdicti.
Covarr.

18
An violetur
interdictum
si campana
pulsentur,
nec tamen di-
uina cele-
brentur.

Calder.
Nauarr.
Syluest.

19
Quid de pul-
satione par-
ue campanæ
in Missa.

Calderin.
Covarr.

Ex prædicta etiam ratione constat, quod notauit Covarruias dicto §. quarto, numero quinto, vsus campanarum non esse simpliciter prohibitum tempore interdicti, sed solum illud, qui est ad conuocandum populum ad diuina officia, non vero ad conuocandum, verbi gratia, salutationem Angelicam, significandas horas diei, & similia: quia non est illa pulsatio per se prohibita, sed solum vt circumstantia diuini officij.

Sed quid, si detur signum quasi vacuum & sine re, nimirum quia pulsantur campanæ illis horis, in quibus diuina celebrari solent, quamuis ibi celebranda non sint: solent enim, verbi gratia, in aliquibus Ecclesiis vel monasteriis pulsari campanæ ad Matutinum, vel etiam ad Missam, quamuis non dicantur, tunc enim non videtur talis pulsatio prohibita, quia reuera non est circumstantia celebrationis, nec etiam est verum signum sed apparens. Nihilominus aliqui existimant hoc etiam esse prohibitum, vt videre licet in Calderino tractatu de Interdicto, parte prima. Indicant etiam Nauarrus, numero 177. & Syluester Interdictum §. numero 7. quatenus dicunt, interdicti tempore nullo modo licere pulsare campanas pro signo celebrationis diuinorum officiorum. Quæ sententia erit vera ratione scandalij, quia populus per hoc intelligit interdictum illo modo violari: per se autem ac formaliter talis actio non videtur contra legem interdicti: quia interdictum, vt dicebam, non prohibet per se pulsationem campanarum, sed prohibet celebrationem diuinorum cum pulsatione campanarum; ibi autem non fit celebratio diuinorum. Tum etiam quia signum campanæ datum ad res non sacras, non est prohibitum: ergo nec datum ad res non veras, sed tantum fictas, & apparentes. Denique (quod ponderandum videtur) si quis tempore interdicti faceret pulsari campanam ad Missam publice faciendā, & animo illam dicendi; si postea mutaret animum & illam non diceret, quamuis peccasset grauiter mente, non tamen censureretur exterior transgressor interdicti, simpliciter & absolute, neque incurreret censuram latam contra huiusmodi transgressorem interdicti: ergo pulsatio per se sola non sufficit ad hanc transgressionem proprie ac formaliter loquendo; quamuis sufficere possit ad culpam grauem ratione scandalij.

Tandem inquiri potest in hoc puncto, an per hanc particulam sit prohibitus vsus seu signum parue campanæ, quod in Missa dari solet: nam in illo cessat ratio huius prohibitionis: quia illud signum non datur ad conuocandum populum, sed ad excitandum mentes audientium, vt sacrificio attentius assistant, & adorent Corpus & Sanguinem Domini, qui finis honestus videtur etiam tempore interdicti. Nihilominus omnes auctores docent hoc etiam esse prohibitum, vt Calderinus, Covarruias

& Nauarrus supra, alique Summistæ. Nam in textu dicitur, *Campanæ etiam non pulsantur*, quæ locutio vniuersali negatiuæ æquiualeat. Ratio vero est, quia vel hæ etiam paruulæ campanæ, regulariter loquendo, facile exterius audiuntur, & ita per eas etiam conuocantur alij, vel certe non est illa ratio ad æquata, quin etiam prohibeantur hæ propter aliquam solennitatem tollendam. Quod à simili colligere licet ex cap. *Quod in re*, de Pœnitentia & remissis, ubi organa, & alia signa solennitatis, vel lætitiæ prohibentur. Vnde, licet in illis conditionibus de hoc non fiat expressa mentio: tamen in hoc verbo, & multo magis in illo, *submissa voce*, sufficienter continetur.

B. Quarta conditio, vt interdicti personaliter, & qui interdicti causam dederunt, excludantur.

Sexto additur, *Excommunicatis, & interdictis exclusis*. Et quidem prior pars, quæ ad excommunicatos spectat, non est huius loci propria, quia non solum interdicti tempore, sed quolibet alio à diuinis officiis, & præsertim à sacrificio Missæ excludendi sunt, iuxta superius dicta in propria materia. Posterior autem pars intelligitur de omnibus personaliter interdictis, sub quibus comprehenduntur etiam personæ, quæ interdicto generali causam dederunt, & quæ ad perpetrandum delictum, cuius occasione interdictum latum fuit, concilium, auxilium, vel fauorem præbuerunt, vt dicitur in c. *Licet*, de Priuilegiis in 6. nam illa virtute, seu consequenter etiam sunt personaliter interdictæ per ipsammet interdictum locale, vt supra diximus.

Dubium vero graue hic occurrit, an debeant excludi omnes laici, qui interdicti & excommunicati non sint: nam ex prædictis verbis colligi potest, omnes non excommunicatos vel interdictos, cuiuscunque conditionis sint, excludendos non esse: quia exceptio firmat regulam in contrarium: sed hic Pontifex solum excipit excommunicatos & interdictos: ergo admittit omnes alios. Præterea, vt supra exponebamus, concedit facultatem absolutam offerendi sacrificium sicut prius, solumque hoc limitat illis quatuor conditionibus appositis, sed quamuis laici non interdicti vel excommunicati ad sint, omnes illæ conditiones seruari poterunt: ergo sicut prius, licebat facere sacrificium presentibus laicis, etiam nunc licet seruatis prædictis conditionibus. Denique ratio illius moderationis in eo expressa, scilicet ne, *indeuotio populi crescat*, videtur hanc ampliationem postulare: alioqui eadem occasio indeuotionis populi remaneret. Et hanc sententiam videtur probare Fredericus, conf. 70.

Nihilominus contraria sententia & autoritate de consuetudine est communiter recepta, vt videre licet in omnibus interpretibus capituli *Alma*, ubi Covarruias par. 2. §. 4. n. 4. & in Calderino, Antonino & in aliis in tractatibus de interdicto, & Summistis verb. *Interdictum*, Nauarr. n. 173. Et videtur hæc sententia declarata à Bonifacio VIII. qui auctor fuit c. *Alma*, in cap. *Licet*, de Priuilegiis in 6. ubi sic inquit. *Licet vobis concessum existat, vt interdicti tempore ianuæ clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, voce submissa diuina celebrare possitis, ad ea tamen aliquos etiam si aliunde venerint, nisi super hoc priuilegiati existant, recipere nulla ratione debetis*.

Sed hic textus, licet communiter ad hoc allegetur, tanquam omnino clarus, non caret difficultate: quia aliud est agere de priuilegio concessio personis in particulari, vel incommuni alicui religioni, aliud vero de communi iure moderate locale interdictum & effectus eius limitante. Nam cap. *Licet*, loquitur in priori specie, vt ex verbis eius constat, & ex titulo sub quo continetur, & in illa habet eius definitio

25

Ca. 12. b. Priuilegiis

11
Vt excludantur
omnes laici
excommunicati
interdicti
Ratio dubia

11

Covarr.
Calderin.
D. Anton.
Nauarr.

Ca. 12. b. Priuilegiis

11
Obiectum d. causæ, sed
damus etiam
propositum
minu.

cisio euidentem rationem : nam priuilegium vni concessum, alteri non prodest, neque extenditur ultra verba eius. Et ideo quamuis mihi factum sit priuilegium faciendi sacrum in loco interdicto, nō ideo mihi concessum est aliquid ad sacrum audiendum admittere, qui alias phibitus erat. Quia hoc est valde diuersum, nec in alio formaliter aut virtute continetur : nec ego possum alteri priuilegium meum communicare. At vero nos nunc non agimus de priuilegio personali, sed de lege moderante effectum interdicti localis, qualis fuit constitutio c. Alma. per quod non fuit persona aliqua priuilegiata, sed locus ipse habilitatus est, vt in eo fierent sacrificia sicut prius seruatis solum illis quatuor conditionibus : ergo, cum laici non essent antea prohibiti audire sacrum in tali loco, nisi in quantum ipse locus, quasi inhabilis fiebat ad tale interdictum, ablata hac inhabilitate per hanc legem, omnes fruentur beneficio eius.

Et confirmatur à simili : nam sistendo in terminis, c. Licet, non solum laici verum etiam clerici non priuilegiati aliunde venientes non poterunt admitti ad celebranda ibi diuina : quia in eis procedit eadem ratio, nimirum, quod priuilegium aliis factum non extenditur ad extraneos. At vero iuxta capit. Alma, omnes clerici etiam extranei admitti possunt in quacunque Ecclesia, vt supra dictum est : quia ibi non conceditur priuilegium personis, sed in ipso loco fit quedam interdicti moderatio : ergo ex dict. capit. Licet, non sumitur efficax argumentum. Quam difficultatem videtur ibi sentisse Glossa verb. *Exclusi*, Vbi in primis rationem illius decretalis fundat solum in hoc, quod vnus priuilegium alteri non prodest, & postea dubitat quem vsum habeat nunc illa decretalis, cum de iure communi liceat illo modo celebrare tempore interdicti, & respondet, non obstante iure communi, posse interdum, saltem auctoritate Papæ, poni interdictum prohibens celebrationem etiam secundum illam formam iuris communis, & tunc si aliqui ex priuilegio nihilominus celebrent, non possent alios admittere, & tunc haberet locum decisio illius c. Licet.

Solet præterea citari textus in Clement. 2. de Sct. excommunic. vbi Papa excommunicat eos, qui ad diuina audienda vocant tempore interdicti, non solum excommunicatos, & interdictos, sed etiam alios, vt patet ex illis Verbis, *Aut qui modo predicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis, præsentem, vel interdicti ligatis sententia euocare præsumpserint*. Expendenda est enim illa particula *presentem*, ampliatur enim ad alios præter ibi nominatos : ergo signum est alios etiam non ligatis excommunicatione, vel interdicto non licere interesse diuinis tempore interdicti generalis : nam si liceret eis, non excommunicarentur alij, qui eos euocarent. Minus autem efficax est hæc probatio, quam præcedens, quia ponderata non est illa dictio, *predicto modo*. Modus autem euocationis superius narratus fuerat, quod quidam nobiles in suis terris Ecclesiastico interdicto suppositis Missas, & alia diuina officia publice, & solenniter faciebant celebrare, ad officia eadem celebranda nuncios, nunc illos vocantes, & subditur, *Hique non contenti excessibus per campanarum non solum pulsationem, sed & voce præconia populos vt ad audiendas Missas huiusmodi veniant, faciunt euocare*. Vnde constat non quomodocunque vocantes, sed illis modis publicis, scilicet, voce præconia, & pulsatione campanarum : nec ad quascunque Missas sed ad huiusmodi, id est, publice & solenniter dictas vocantes excommunicati. Quapropter qui nuac vocaret laicum non priuilegiatum, alio modo rogando, vel inducendo illum ad Missam audiendam, quæ modo à iure præscripto dicitur, sine dubio non incurreret illam excommunicationem, & contrario vero, qui modo predicto, & ad Missas di-

cto modo publico & solenni celebratas audiendas vocaret homines etiam priuilegiatos, imo etiam Clericos, illam excommunicationem incurreret : quia ageret contra illam prohibitionem, quæ non respicit qualitatem, vt licet dicam, vel conditionem personarum quæ vocantur, sed modum vocationis & terminum : nam vterque est in contemptum interdicti, & contra formam à iure præscriptam. Ex illo ergo textu nullo modo colligi potest, illicitum esse laicis audire Missam tempore interdicti, quæ iuxta formam iuris dicitur : quia inde etiam non colligitur, esse illicitum vocare priuatim & secreto laicum ad huiusmodi Missam audiendam, nam ibi propter hoc non est excommunicatio lata, vt ostensum est.

Aliter probatur hæc sententia, quia, si hoc liceret laicis, non indigerent priuilegio, vt interesse possint sacrificio tempore interdicti celebrato : Vfus autem probat indigere priuilegio : nam communiter conceditur & postulatur : ergo signum est hoc eis non licere. Hæc vero probatio pertinet ad factum, non vero ostendit ius, quo hoc prohibeatur, & factum illud potest interdum procedere ex scrupulo, vel dubitatione, vt priuilegio obtento maior sit securitas : & ideo in aliis etiam materiis argumentum illud non est efficax.

His vero non obstantibus communis sententia omnino retinenda est. Primo ac præcipue, quia hic videtur esse communis sensus Ecclesiæ : vt ostendit consuetudo, quæ est optima legum interpret. Secundo id aperte supponitur in Clement. 3. de Sent. excommun. vbi in primis narratur factum, nimirum quod fratres minores tempore interdicti ad diuina officia audienda admittebant fratres & sorores sui tertij ordinis, alias vero personas excludebant, ex quo nascebatur scandalum : Et deinde præcipitur sub excommunicatione eisdem minoribus, vt huiusmodi homines tertij ordinis non admittant, etiam si ad hoc, vel ipsi, vel illi priuilegium habeant. Ex quo in primis constat ibi non esse sermonem de excommunicatis vel interdictis, sed de quibuscunque laicis non priuilegiatis, tum quia alias nullum esset scandalum, quod excommunicati & interdicti eicerentur, & non alij tum etiam, quia Papa supponit, posse habere priuilegium ad diuina audienda, quod excommunicatis, vel interdictis non datur. Deinde clarum est ex hoc textu, approbare Pontificem quod alij laici eiciantur, quandoquidem ad tollendum scandalum, quod ex illa differetia personarum oriebatur, non mandat alios extraneos admitti, sed potius præcipit eos etiam repellere, qui quodammodo proprii videbantur, & quod mirum est, vt ibi Glossa notat, etiam si priuilegium habeant, per quod possint in aliis Ecclesiis admitti non vult eis prodesse pro Ecclesiis ipsorum minorum ob scandalum vitandum. Ergo manifeste ibi supponitur hoc esse prohibum laicis, & in particulari & pro talibus Ecclesiis prohibetur iis qui de tertio ordine dicuntur. Supponitur etiam priuilegium esse ad hoc necessarium, & quod illud sit in sua vi, id est, à Pontifice non reuocatum, vel coarctatum. Atque hoc modo tertium etiam argumentum supra factum ex priuilegio efficax est, quando alias ex iure colligitur tale priuilegium esse simpliciter necessarium. Et hoc etiam modo potest induci dictum capitulum, *Licet*, c. Licet excommunicati. Nam ibi etiam supponitur huiusmodi priuilegium esse necessarium.

Quod autem in obiectione supra facta supponatur, ibi esse sermonem de personali priuilegio concesso celebrantibus Missam, certum non est : nam verba Pontificis sunt, *Licet vobis concessum existat*. Quæ intelligi possunt de concessione ab eodem Pontifice facta per capit. Alma : quæ existimatur tanquam generale priuilegium respectu iuris antiquioris, & ideo potuit sub illo titulo collocari. Quam expositionem probabilem putat Glossa ibi verb.

Exclusi

Exclusis, quamuis prius verb. *Exclusis*, oppositū sup-
posuerit: Et non nihil fauet consonantia verborum
vtriusque textus: nam in vno dicitur, *Licet vobis con-*
cessum sit, in alio vero dicitur, *Concedimus quod tempo-*
re interdicti, &c. Adde vero vltterius, quacumque ra-
tione intelligatur illa concessio cap. *Licet*, vrgens in-
de sumi argumentum. Nam in dict. cap. *Alma*, neq;
fit absoluta moderatio interdicti respectu loci, vt in
eadem obiectione supponebamus: neque fit vlla
concessio respectu audientium, sed solum respectu
celebrantium, seu dicentium diuina officia, vt patet
ex illis verbis, *Adiecit propterea, quod singulis diebus*
in Ecclesiis, & monasteriis Missæ celebrantur, & alia dicantur
diuina officia, sicut prius. Ergo, seruata proportio-
ne, declaratio c. *Licet*, optime cadit in concessionem
c. *Alma*, quod scilicet laici ex vi illius textus admit-
tendi non sint, quandoquidem nulla ibi facta est il-
lis concessio.

29. Ad obiectionem autem, quæ videbatur difficilis
quod eadem ratione non essent admittendi clerici
aliunde venientes, quia iuxta tenorem cap. *Licet*, ad-
mittendi non sunt. Respondetur, si teneamus nar-
rationem cap. *Licet*, referri ad concessionem capit.
Alma, negandum esse assumptum: si vero dicamus
esse sermonem de concessione per speciale priuile-
gium aliquibus personis, vel alicui congregationi
facta, neganda est consequentia. In cap. enim, *Licet*,
(iuxta hanc expositionem) sermo est de speciali pri-
uilegio quibusdam personis concessio, quod ad alias
extendi non potest. At vero in cap. *Alma*, sermo est
de concessione facta toti ordini clericali, vt supra
ponderatum est. Et ideo nihil refert quod clerici
sint alterius loci, seu diocesis: nam omnibus con-
cessum est, vt possint in loco interdicto celebrare,
iuxta formam cap. *Alma*.

30. Vnde ad aliam rationem in principio positam
respondetur primo, argumentum illud, quod est a
contrario sensu non semper esse validum, quando
aliud ex iure colligitur, vt est in presenti. Dico au-
tem illa verba, *Excommunicatus & interdictus exclusus*,
posita esse præcipue propter clericos, & alias priuile-
giatos, quibus neque ordo, nec priuilegium suf-
ficit, vt interesse possint, si ipsi interdicti sint. Eri-
deo non recte inferitur, omnes laicos, celsura non im-
peditos interesse posse, cum illa expressio non sit
posita propter solos laicos. Ad aliam vero partem,
quod ibi facta est concessio generalis celebrandi sic-
ut prius, adiunctis solis quatuor conditionibus. Re-
spondetur, id esse verum ex parte celebrantium, non
vero ex parte assistentium, de quibus ibi nulla sit
mentio, neque aliquod nouum priuilegium eis cō-
ceditur: quia non oportebat prohibitionem inter-
dicti adeo enervari, seu relaxari. Nam alias ex vi in-
terdicti localis nullus excluderetur a diuinis offi-
ciis: quia excommunicati & interdicti per se se, & ex
vi propriæ censuræ exclusi iam erant. Dices, si in ca-
pitul. *Alma*, nihil nouum conceditur assistentibus
diuinis officiis: ergo nec clerici, qui tantum assis-
tunt, & nullo modo cooperantur ad diuina officia. Re-
spondetur, id esse accidentarium: nam, per se lo-
quendo, ipsi sunt ministri, ipsisque generaliter con-
ceditur, vt facere diuina possint: ergo multo ma-
gis vt assistant, vnde cum duobus modis possit
participari sacrificium Missæ, scilicet, ministrando,
vel tantum assisendo: prior prohibitus non est ex
vi interdicti, seruatis circumstantiis iuris, & sub illo
comprehendimus non tantum sacerdotis obla-
tionem, sed etiam omne ministerium, quod ex
officio conuenit clericis: & hac ratione ipsi exclusi
non sunt. Posterior autem modus assisendi tantū
est, simpliciter prohibitus, & ideo excluduntur loci
per se loquendo.

31. Dico autem, per se, primo quidem ad excluden-
dum casum necessitatis: nā, si sacerdos velit facere
sacrum tempore interdicti, & neminem habeat,

qui ministret nisi laicum, poterit illo vi ad tale mi-
nisterium & ipse poterit sine culpa assistere, dum-
modo alias inhabilis non sit, id est, excommunicatus,
aut interdictus, seu causam dederit interdicto.
Atque hæc est communis sententia in dicto capitul.
Alma, vbi Couarruias dict. numero 5. & Nauarrus
num. 31. Et ratio est, quia licet hoc non sit concessū
laico ratione sui, est tamen concessum ratione sa-
cerdotis: Nam cū huic concessum sit sacrificare, con-
sequenter conceditur adiutorium illud, quod iuxta
communem vsum Ecclesiæ moraliter necessarium
est.

Dixi etiam, per se, ad excludenda priuilegia, ra-
tione quorum sæpe possunt laici assistere: & ideo
hæc exceptio in ipsis iuribus additur. Declaratur
in dicto c. *Licet*, de Priuilegiis per priuilegium con-
cessum singulari personæ ad audiendam Missam
tempore interdicti, admitti posse cum ea familiares
domesticos eius, qui eam comitantur. Vbi ponde-
randa est illa particula, *Cum ea*: nam solum hoc ex-
tenditur ad ipsos propter ministerium, quod exhib-
ent priuilegiatæ personæ, comitando & honoran-
do illam, vnde si huiusmodi familiares per se & se-
paratim eant ad diuina non sunt admittendi, vt om-
nes ibi notant. Et ob eandem rem additur in eo-
dem cap. *Licet*, quando priuilegium concessum est
collegio, seu communitati, tunc huiusmodi famili-
ares collegij, nisi ad eos expresse extendatur priuile-
gium, illo non gaudere: quia nimirum hi familia-
res non solent comitari collegium ipsum, vel con-
uentum euntem ad diuina celebranda, vel audien-
da. Quod etiam intelligendum est, quando priuile-
gium est collegio vt sic concessum: nam secus esset
si omnibus de collegio concederetur: nam tunc iam
priuilegium esset singulorum, & consequenter ex-
tenderetur ad familiares ipsorum. Quod semper in-
telligendum est, dummodo ipsi alias inhabiles non
sint, id est interdicti, &c. Nam hæc exceptio semper
generalis est in tota hac materia, adeo vt in ipsa et-
iam personis quibus directe conceditur priuilegium,
locum habeat, nisi aliud expresse in ipso priuilegio
poneretur, quod quidem nunquam fit.

Ex dictis sequitur non solum excommunicatos,
& interdictos, sed etiam omnes laicos non habentes
priuilegium, esse a diuino sacrificio excluden-
dos per Ecclesiæ ministros, nam ad eorum officium
spectat omnes prohibitos repellere, & facere vt
censuræ Ecclesiasticæ seruentur: & ideo non oportet
hoc specialiter declarari in illo decreto. Quari
autem potest, an hoc extendatur non solum ad om-
nes ratione vntes, de quibus non est dubium,
cum lex nihil distinguat, sed etiam ad alios. None-
nim desunt, qui hanc prohibitionem extendant ad
infantes nondum ratione vntes, & a fortiori ad
amentes, & similes. Quia licet isti non sint capaces
prohibitionis, quæ ipsos obliget, alij autem præter
ministri Ecclesiæ prohiberi Possunt ne illos ad
esse permittant. Quod sentit Syluest. verb. *Interdi-*
ctum, 2. qu. 17. vt illi tribuit Couar. enim in com-
munibus exemplaribus Syluestri deest particula:
Non, quæ omnino mutat sensum, nam illa ablata ni-
hil ibi tractat de infantibus, qui non sunt doli capa-
ces, sed tantum de his, qui ratione iam vtuntur, &
doli capaces sunt, quanquam secundum contextū
videatur negatio deesse, & consequenter illam fuisse
mentem Syluestri, & eandem opinionem tenet
Nauarr. cap. 27. n. 169. Corduba in Summa Hispana
quæst. 60.

At vero Couarruias supra dicto num. 5. primo
hoc negat de illis hominibus seu infantibus, qui om-
nino rationis vsum non habent: quia officia di-
uina non prohibentur, nisi celebranda vel audien-
da, ad quod requiritur aliqua intelligentia, seu ra-
tionis vsum. Addit deinde non oportere, vt huius-
modi infantes sint doli capaces, sed satis esse, vt ali-
quo

29.
Satisfit con-
firmationem
eiusdem obie-
ctionis.

30.
Satisfit ra-
tioni dubi-
tandi initio
positæ.

Occurritur
eiusdem obie-
ctioni.

31.
Laicus potest
in necessitate

Quo modo intelligant ibi celebrari diuina, vt communiter esse solent pueri post septimum ætatis annum, & prima quidem pars mihi absolute probatur, quia non prohibetur hic qualibet assistentia: sed humana, & rationalis: nam altera impertinens est ad diuinorum celebrationem. Dico autem assistentiam humanam prohiberi, quia non est necessaria sensibilis auditio, aut visio. Nam cæcus, aut surdus intelligens sacrum fieri, nullo modo est admittendus sine privilegio; quia illud est moraliter audire Missam. Illa vero distinctio inter infantes doli capaces, & non capaces, percipientes tamen aliquo modo res diuinas, licet fortasse vtendo illo termino *Doli capax*, more iuristarum admitti possit. tamen nos in præfenti non admittimus medium inter infantem nondum vtentem ratione, & puerum vtentem. Nam, si ita vtitur ratione, vt peccare sciat, excludendus est à loco interdicto, & ipse tenetur abstinere, quia iam est capax huius præcepti Ecclesiastici, & Theologico more iam dici potest doli capax: Si vero nondum habet vsum rationis, ita vt sciat discernere inter bonum, & malum, non tenetur hac obligatione, & consequenter neque alij ipsum expellere tenentur: & si audit, non audit diuinum humanum, ac morali modo; de quo est prohibitio sacrificij; tamen etiam extenditur ad totam solennitatem eius, prout in Ecclesia fieri consuevit, etiam ad Missam Catechumenorum, vt vocant: quia hoc totum iam comprehenditur nomine Missæ, præferim quia iura expressius loquuntur de Missarum solennitate. Nec refert, quod quis intra Ecclesiam assistat, vel extra, dummodo moralem præsentiam habeat, siue per fenestram, siue alio simili modo, argumeto Clement. 1. de Sent. excom. vt supra ponderauimus.

35 Præterea interrogari potest, an hæc prohibitio sit de tota Missa, & omnibus partibus. Respondeo principaliter quidem intelligi de substantia.

36 Tandem interrogabit aliquis, an personis interdictis sit prohibitus Ecclesiæ ingressus etiam cum diuina officia in illa non celebrantur. Respondeo non esse prohibitum, de quo infra latius. Ratio est, quia nullo iure id cautum est generaliter de interdicto, sed id specialiter exprimitur quoad talis prohibitio imponitur, vt patet ex c. *Ex re scripto*, de iureiurando, & c. *Is cui*, de Sent. excom. in 6. Quod verum censeo, etiam si contingat sanctum Eucharistiæ sacramentum esse in Ecclesia ad videndum omnibus propositum, vt solet esse in aliquo speciali die ad frequentem populi orationem, seu deuotionem deputato; vel sicut etiam ostendi solet populo, quando viaticum delatum est infirmo, & ad Ecclesiam reducit. Nam cōspectus Eucharistiæ, vt Nauar. nouit n. 179. non est per se prohibitus, sed solum in Missa, quatenus scilicet prohibitum est videre quācūq; partem, vel cæremoniā illius sacrificij: non vero quia sit prohibitum videre ipsum sacramentum etiam in Ecclesia, nullo enim iure ostendi potest talis prohibitio.

In quibus festiuitatibus & quomodo suspendatur interdictum.

37 Tandem aduertenda est vltima exceptio, quæ additur in dict. cap. *Alma*, de quatuor festiuitatibus, Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriose: in quibus permittitur Missæ celebrari cum tota solennitate consueta, & fere sine vlla ex præcedentibus limitationibus. Nam licet ibi declaretur excommunicatos esse excludendos, tamen ea limitatio non est ex vi interdicti, sed ex vi ipsius excommunicationis. Vnde ibidem additur interdictos non esse excludendos, ex quo à fortiori constat alios quoscūque laicos, qui interdicti non sunt, admittendos esse, siue sint de

Fr. Suarez tom. 5.

A loco interdicto, sine de quocūque alio. Solum de his, propter quorum excessum interdictum est prolatum adiungitur non esse permittendos, vt ad altare appropinquant. Quod potest intelligi, vel secundum propinquitatem localem tantum, & hoc magis ad decetiam, quā ad necessitatem pertinere videtur, vel secundum aliquā actionem, scilicet, vt non admittantur ad oblationem faciendam, vel ad communicandum. Et hoc vltimum mihi maxime probatur: nam, vt supra dixi, aliis etiam interdictis generaliter, & absque propria culpa conceditur, vt illis diebus possint Eucharistiam sumere, quod ibi principaliter comprehendere credimus sub participatione diuinorum; ab hac ergo præcipue excluduntur isti delinquentes, cum ab altari remouentur: & merito, quia supponuntur esse contumaces, vt patet ex illis verbis; *Vt ipsi ad humilia de gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur.* Nam & propter hanc causam tunc non tollitur interdictum quamuis propter solennitatem talium festiuitatum suspendatur quoad hunc effectum, tamen loci, quam personarum, vt bene Nauar. c. 27. n. 185. cū Gloss. in ca. *Vt privilegia*, verb. *semel*, de Privilegiis. Alius item sensus de remotione ab altari quoad oblationem faciendam mihi non displicet: nam licet non omnino sit prohibitum recipere oblationem à persona interdicta etiam specialiter, & propter propriam culpam, quia nullibi inuenitur expressa talis prohibitio, vt notauit Nauar. num. 174. in fin. ex Calderino in tractatu de Interdicto. Nihilominus oblatio facta ad altare, & in Missa, prohibita est ex vi interdicti etiam localis, & à fortiori personalis, multoque magis specialis, seu propter propriam culpam lati: quia, vt supra dicebamus, tota Missa solennitas, & quælibet pars eius prohibita est ex vi interdicti: ergo & oblatio prout facta in Missa. Quāuis ergo in illis diebus interdictum suspendatur quoad alia, tamen quoad hunc effectum offerendi ad altare merito potuit non suspendi respectu eorum, qui contumaces esse supponuntur in delicto, propter quod interdicti sunt; quia oblatio, & acceptatio eius ex parte Ecclesiæ esset signum reconciliationis, & amicitie. Vnde etiam Nauar. supra loquens de oblationibus factis pro defunctis interdictis ait, esse recipiendas, si decesserunt poenitentes: ergo à contumacibus recipiendæ non sunt, & præsertim ad altare. Hæc ergo duo vera sunt, & primum non debet excludi: nam etiam docet huiusmodi contumaces longe ab altari separari; tum vt ipsi erubescant, tum vt alij timeant.

De his vero festiuitatibus quomodo intelligendæ sint, & quando incipiant aut finiantur, multa tractari solent, quæ melius dicentur sectione sequenti: quia communia sunt aliis diuinis officiis. Vnum vero est huius loci proprium, scilicet, an tres primæ festiuitates singulæ sint vnius diei tantum, vel plurius. Et ratio dubij est, quia Ecclesia non per vnum diem tantum, sed per plures festiuos & solennes talia mysteria celebrat, textus autem non dicit in diebus, sed in festiuitatibus; omnes autem dies Paschæ & Pentecostes, qui ex præcepto obseruantur, absolute dici possunt festiuitas Paschæ, & c. Nihilominus contraria sententia communis est, & amplectenda; potestque in hunc modum declarari. Quia festum Natiuitatis simpliciter dictum solum primum diem illius festiuitatis significat tum ex vi rei significatæ, quia illo die natus est Christus, tam secundum communem vsum & celebritatem, quia aliis diebus potius agitur festum Sancti Stephani, Ioannis, & Innocentii. Et hinc vterius colligimus eodem modo sumendum esse festum Paschæ, & Pentecostes: Tum quia textus eodem modo loquitur de his tribus festiuitatibus: tum etiam, quia non est maior ratio de aliis, quia in Ecclesia non est minus solenne festum Natiuitatis, quam Paschæ, & Pentecostes. Item, sic

AAA

ut my.

A quibus actionibus sine prohibitionibus festiuitatibus qui in interdicto casu sunt delectantur.

Nauar. Gloss.

Nauar. Calderin. Oblationes ab interdicto facta in Missa, non sunt accipiendæ.

38

Nomen festiuitatis quomodo intelligendum quidus complectatur.

ur mysterium Natiuitatis, ita etiam alia duos singulis diebus tantum effecta sunt; propria ergo festiuitas tantum est primi diei. Quod vero Ecclesia pluribus diebus illud mysterium celebret, non sufficit, alias tota etiam octaua sub illa solennitate comprehendenda esset, quod improbabile ab omnibus reputatur. Atque hanc sententiam docuit Syluest. cum Archidiacono *Interdicti*. 5. quaest. 2. num. 3. Tabiena num. 9. Anton. 3. part. tit. 37. c. 4. Nauarr. c. 27. n. 182. & idem sentit Gloss. in dict. cap. *Alma*, verbo *Assumptionis*.

Soto autem in 4. dist. 22. quaest. 3. art. 3. post 4. conclusionem, duo habet in hac materia notanda: Vnum est festa illa finiri, in *ultimo completorio* (ut ait) *ultimo die Pasche*, quod nulla ratione, vel auctoritate probat. Sed ductus videtur vulgari appellatione, quia nomen Pasche omnibus illis diebus attribui solet. Iuari etiam potest illo axiomate, quod priuilegia amplianda sint, praesertim ea, quae conceduntur à Principe, & in publicum fauorem, ac commune bonum. Sed haec non sufficiunt, ut à communi sententia discedamus, propter ea quae adduximus. Nec enim sufficit vulgaris locutio, cum textus proprie loquatur de festiuitatibus, in quibus talia mysteria celebrantur, non de octauis, nec semper licet quamcumque extensionem facere, & praeter vim verborum, & praesertim contra communem intelligentiam. Aliud singulare, quod Soto habet, est, in festo Paschae comprehendere etiam vigiliam ab eo tempore, in quo iam potest Missa diei celebrari, ad quod nullus attinet, nec auctorem allegat. Et Petrus Polanco in Directorio confessorum pagina 150. audiens Sotum ait, secundum aliquos posse id fieri, quod non reprobatur. Motium autem Soti fuisse videtur, quia celebritas pasche incipit à Missa vigiliae, quando cantatur Gloria, & pulsantur campanae. Possunt etiam adiungere, quod alia festiuitates incipiunt ab hora vespertina in Ecclesia confecta; ut infra videbimus: in Paschate autem vespere dicuntur in ipsa Missa: ergo illud festum quoad hunc effectum incipit ab illa Missa.

Veruntamen difficilis etiam videri potest haec ampliatio, cum quia est valde singularis in re graui, sine textu, vel ratione cogente: tum etiam, quia ex vi concessionis capit. *Alma*, vnus dies tantum conceditur in singulis festiuitatibus supra dictis, in quo possit Missa sollemniter ac publice dici; per illam autem extensionem iam concedimus duos dies. Vnde licet Missa vigiliae quasi per anticipationem sit de mysterio resurrectionis, id non satis videtur ad illam extensionem faciendam: nam etiam Missa secundi diei, quae est primae octauae, est de eodem mysterio, quod in eo die etiam celebratur: tamen quia reuera non est ipsum festum Paschae, sed aliquid concomitans ad augmentum sollemnitatis, ideo non comprehenditur: ergo idem dicendum est de illa anticipata celebritate. Propter haec videtur dubia haec sententia: tamen si vsus non admodum repugnat, non erit illicitum in praxi adherere. Praesertim quod ante Sotum, Paludan. 4. dist. 7. q. 3. art. 2. num. 11. illam attingit, & non reiecit, immo ad vigiliam etiam Pentecostes illam extendit, quod nimium est.

Est autem hoc loco vterius aduertendum concessionem harum festiuitatum ampliata postea esse ad festum corporis Christi per Martinum V. & Eugenium IV. ut referunt Angelus verb. *Interdictum*. 6. num. 16. & Syluest. *Interdictum*. 5. quaest. 2. & Antoninus, & Nauarrus supra, & habentur haec constitutiones in Bullario Romano in vltima constitutione Martini V. *Ineffabile sacramentum*, & in 4. Eugenij IV. *Excellentissimum*, & in eis hoc specialiter additur, quod non solum pro die festo Corporis Christi, sed etiam pro tota octaua sit praedicta interdicti suspensio, quod est valde notandum pro his

quae de aliis solennitatibus diximus, scilicet non extendi ad aliquem diem octauarum, quia quando Pontifices huiusmodi concessionem faciunt, eam declarant.

Praeter has exceptiones iure communi factas, refertur alia ex priuilegio concessa à Leone X. pro festo Conceptionis Virginis, & eius octaua, pro sola Hispania, ut refertur in Supplemento Minorum concessi, 67. & in eorum Compendio verb. *Conceptionis*. §. 12. & verb. *Interdictum*, 2. §. 8. Addunt vero Nauarr. cap. 26. num. 282. & ex illo Couarr. dict. 5. §. num. 2. concessionem non fuisse absolutam, sed pro his Ecclesiis, in quibus dicitur officium Conceptionis ordinatum per Leonardum & Missa, cuius introitus est, *Egredimini*, &c. Quod si vera est haec limitatio, iam non erit vitiosa extensio: quia illa officia non sunt in vsu post Pij V. ordinationem, nisi forte aliqui ex priuilegio retineantur. Tamen de illa limitatione mihi non constat, nec in priuilegio Leonis habetur, ut refertur in Supplement. fol. 24. concessi, 67. Queri autem potest, an hoc priuilegium reuocatum sit per Concilium Trid. sess. 25. c. 12. de Regularibus. Respondet tamen non esse derogatum, tum quia Concilium non addit clausulam derogatoriam, sed simpliciter praecipit, ut mandante Episcopo interdicta seruentur, & publicentur à regularibus: tum etiam quia illud priuilegium non videtur esse speciale regularibus, nec in illorum fauorem, sed esse in honorem Virginis, & pro tota Hispania: quare potius priuilegium, si de tali priuilegio eis satis constet, reuertitur pro illis diebus interdictum suspendere.

Tandem addit Couarr. dict. 5. §. num. 4. hanc exceptionem extendi ad diem, in qua contingit Regē aliquem ingredi de nouo ciuitatem aliquam quae interdicta sit. Quod solum probat ex Ioanne Staphilo lib. de Literis gratiae & iustitiae, fol. 157. colum. 1. qui nullum ius ad hoc confirmandum adduxit, sed solum coniecturam quod dignitati Regiae deferendum est, iuxta, c. *Solita*, de Maioribus & obedientia. Sed haec est congrua ratio, ut qui interdictum posuit, illud suspendat: non tamen ut possit ipso iure suspensum affirmari, cum nullo iure cautum sit, aliqui multo magis dicendum esset in die desponsationis Regis, aut natiuitatis Principis, multoque magis in die mortis vel sepulturae personae Regiae suspendi interdictum: quia maioris momenti sunt huiusmodi occasionibus, ut dignitati Regiae deferendum videatur. In his ergo quae ex iure pendunt parum valent congruentiae, nisi prius ius ostendatur.

SECTIO II.

Quomodo sacrificium Missae per alia interdicta prohibeatur.

Explicuimus latius hunc effectum in generali interdicto locali: quia de illo praecipue loquitur ca. *Alma*, & ampliore explicatione indigebat: quae vero dicta sunt, facile possunt ad alia interdicta applicari cū debita proportionē seu moderatione. Igitur in speciali interdicto loci, si in eo Eucharistia seruatur, non prohibetur Missa priuata, & cū debitis circumstantiis ad renouandam illā quod semel in hebdomada licere declarauit cap. *Permittimus*, de Sent. excom. & ad speciale interdictum extenditur, ut cum Hostiensis notauit Nauarr. c. 27. nu. 173. & merito, tum quia textus absolute loquitur, *Tempore interdicti*, tum etiam, quia ratio concessionis id exigit. At vero reliqua omnia, quae in c. *Alma*, concessa sunt, & in superioribus sunt declarata: in hoc interdicto locum non habent, ut notauit Gloss. ibidem verb. *Ecclesiis*, quam esse communiter receptam testatur Nauarr. nu. 173. & idem habet Couarr.

uarr. referens plures auctores supra §. 4. nu. 1. Ratio est, quia dictum cap. *Alma*. expresse loquitur de interdictione generali: & ideo extendi non debet ad speciale: Tum quia in rigore & secundum commune ius est diuersum interdictionum: tum etiam, quia ratio illa, & publica necessitas, quæ mouit Pont. ad id concedendum pro interdictione generali loci, non habet locum in speciali interdictione, vt per se constat. Atque ob eandem causam priuilegium, quod Episcopis conceditur in cap. *Quod nonnulli*, de priuilegiis, vt possint tempore interdicti celebrare fere iuxta formam cap. *Alma mater*, etiam non extenditur ad locum specialiter interdictum: quia textus ille expresse dicit, *Cum commune terre interdictum fuerit*, loquitur ergo de interdictione generali: ergo extendendum non est priuilegium ad interdictionem specialem. Quo fit, vt iam nunc priuilegium illud nihil operetur: quia per ius commune dicti cap. *Alma*, idem concessum est omnibus sacerdotibus, hoc autem speciale est in Episcopis, quod possunt in altari portatili celebrare, aut facere sibi celebrari in quolibet loco interdicto seruatis dictis circumstantiis, coniungendo cum dict. cap. *Quod nonnulli*, capitulum. vltim. de priuilegiis. in 6. Atque ita etiam notauit Syluest. *Interdictum*, §. quæst. 5. ver. 5. vbi refert simile priuilegium datum esse fratribus prædicatoribus, & minoribus; & idem habet Coua. §. 2. num. 7. Citantque capitulum. *In his de Priuilegiis*. Sed ibi solum dicitur, eos posse cum altari portatili vbicunque fuerint, celebrare sine præiudicio iuris parochialis, de loco autem interdicto ibi nihil dicitur. Vnde ex vi illius solius iuris reuera non possent celebrare in loco etiam generaliter interdicto in altari portatili: quia priuilegium generaliter prolatum intelligendum est de loco habili, coniungendo tamen cum illo priuilegio alia circa interdictionem generale, vel saltem concessionem cap. *Alma*, poterunt vt illo priuilegio in loco generatim interdicto, non vero in specialiter interdicto, vt iidem auctores merito docent: quia nec ius commune, nec aliud speciale priuilegium de illo loquitur.

De prohibitione Missæ per interdictionem personalem.

Conclusio. De personali autem interdictione certum est, ex vi illius personis omnibus, tam generatim, quam specialiter interdictis prohibitum esse tam celebrare, quam ministrare, vel assistere Missæ sacrificio in quocunque loco siue interdicto, siue non interdicto iuxta cap. *Si ciuitas*, &c. Si sententia, de Sent. excommunic. in 6. & c. 3. & 4. de clerico excommunic. ministrare. Nec quoad hoc interdictionem facta est in nouo iure aliqua relaxatio, vel suspensio præter vnā statim explicandam. Vnde Sacerdos interdictus nullibi celebrare potest, etiam cum circumstantiis præscriptis in iure dicto cap. *Alma*, vt notauit Couarr. supra §. 4. numero 3. quia iura loquuntur de interdictione locali, non de personali, quod distinctum est, & in eo non procedunt rationes cap. *Alma*. Solum ponitur limitatio supra tractata in dict. cap. *Alma*, scilicet, vt in festiuitatibus supra numeratis possint interesse sacrificio personæ interdictæ, quod quidem generaliter interdictis absolute conceditur, specialiter vero interdictis solum cum moderatōne ibidem declarata, vt ad altare non accedant, quam in superioribus declaratum reliquimus.

Euari. Dubitari vero hic potest an personæ non interdictæ prohibetur sit audire Missam sacerdotis interdicti. In quo vnum est certum, si ille non sit nominatim denunciatus, licitum esse eius Missam audire iuxta Extravag. *Aduenturus*, & a fortiori potest ex dictis de excommunicatione. Dubium vero est, si iam sit nominatim denunciatus: tunc enim dicunt aliqui illicitum esse Missam eius audire: Tum, quia non

Fr. Suarez tom. 5.

licet audire Missam sacerdotis excommunicati denunciati: tum etiam, quia nec Missam sacerdotis suspensi licet audire, vt sumitur ex cap. vlt. de Cohabitatione Clericorum & mulierum. Tertio addere possumus, minus esse audire Missam in loco interdicto quam a persona interdicta: ergo si illud non licet, neque hoc licebit.

Sed hæ rationes non videntur sufficientes ad ostendendam prohibitionem, quæ ex iure positio pendet. Nam in primis excommunicatio priuat communionem; & ideo non licet excommunicati Missam audire, quia esset cum illo in sacris communicare. De suspensione autem falsum est quod assumitur: quia per se & ex vi censuræ suspensionis non est prohibitum audire Missam hominis suspensi, vt supra ostendi ex eodem principio, quod suspensio non priuat communionem. Et ideo, nisi in aliquo casu sit specialis prohibitio, de quo supra diximus tractando textum illum capitulum. vlt. de Cohabitatione cleric. & mulier. ex vi solius suspensionis nulla est huiusmodi prohibitio. Vnde potius potest retorqueri argumentum, vt idem dicendum sit de interdictione personæ, cum non priuet communionem cum illa.

Ac propterea etiam non est efficax argumentum sumptum ab interdictione locali; quia directæ prohibitio huius interdicti est, non celebrare, nec interesse diuinis in tali loco, nisi in casibus a iure expressis: Interdictum autem personale fertur pro ipsa persona interdicta, ne faciat, vel audiat diuina; non tamen prohibet alios, ne cum illa communicent, aut eius actionibus assistant: nullum etiam ius ostendi potest, in quo talis prohibitio fiat, vel implicite contineatur. Quapropter dicendum censo, cooperationem cum persona interdicta ad rem diuinam faciendam ex natura rei esse prohibitam supposita tali censura; solam autem presentiam, seu auditionem Missæ quam talis persona dicit, absque inductione, vel concilio minime prohibitam esse: quia, vt dixi nullum est ius specialiter prohibens; ex vi censuræ non sequitur, nisi quod necessarium est, ne ad malum cooperemur.

Rursus vero inquiri potest, an è contrario possint diuina fieri a personis non interdictis, si adint interdictionem. Nam ex resolutione præcedenti videtur sequi, id non esse prohibitum. Quia illa tantum est quædam communicatio, & permissio, non autem cooperatio: quia ego non induco alium vt interlit, sed tantum permitto, vt suppono, ergo eadem ratione hoc non erit malum seu prohibitum. Dicendum est tamen in hoc esse specialem rationem: nam iura semper admonent, vt personæ interdictæ excludantur, vt patet ex c. *Permitimus*, de Sent. excomm. & ex cap. *Alma*, eodem tit. in 6. cum similibus. Et ideo certum est ministros Ecclesiæ teneri rem diuinam non facere coram persona interdicta, & facere quantum in se est moraliter loquendo, vt expellatur. Vnde quoad hoc non est eadem ratio de hoc & præcedenti casu, tum propter specialem iuris prohibitionem, tum propter specialem rationem eius. Quia ad Ecclesiæ ministros spectat ex proprio officio expellere indignos à participatione diuinorum, & remouere eos, quos Ecclesiā remouet, ac denique procurare, vt censuræ Ecclesiasticæ obferuentur: & ideo merito peculiaris obligatio eis imponitur excludendi interdictos, quando celebrant. At vero è conuerso non ita spectat ad laicos audientes Missam hoc minus remouendi à diuinis eos, qui censura ligati sunt. Et præterea quamuis laicus exeat ne audiat Missam sacerdotis interdicti celebrantis, non propterea censura violatio impeditur, quod tamen cum effectu impeditur, quando è conuerso persona interdicta excluditur ne Missam interlit.

Difficultas verò est, si persona interdicta exire nolit etiam semel atque iterum admonita, quid faciendum sit. In quo certum est, licitum esse eam per

Fundamentum superioris opinionis soluitur.

Veritas.

An coram persona interdicta possit Missa celebrari.

Conclusio.

Quid si persona interdicta exire nolit.

Aaa 2

viii

*Ala dum /a-
era sunt ex-
re noluit ab
Ecclesia.
1. Opinio*

Ancharr.

2. Opinio.

Gloss.

*Panorm.
Nauarr.*

Soto.

Sylu.

*Quid in hoc
dubio senti-
endum
quando sa-
cerdos in loco
interdicto
fu.*

vim expellere, si commode & sine magno scandalo fieri potest: quia hoc non est vim inferre, sed iura Ecclesiae defendere. Et ideo etiam personam Ecclesiasticam licet hoc modo cogere, ut supra tactum est, explicando canonem *Si quis suadente*. At vero, si ea vis non sufficiat, aut adhiberi non possit, dicunt aliqui Missam potius esse omittendam, quam coram persona interdicta faciendam, & si iam in choata sit, non esse finiendam, nisi iam consecratio, vel saltem canon inceperit sit, sicut supra de excommunicato dicebamus; nam putant quoad hoc eandem esse rationem de excommunicato, & interdicto. Quod sentit Ancharranus in Clement. 2. de Sentent. excommunicat. numero sexto, & videtur posse sumi ex verbis illius textus ibi, *Ex quo frequenter contingit, quod ipsa Missarum solennia remanent inexplata*, ex eo scilicet, quod excommunicati vel interdicti exire nolunt etiam admoniti, ut paulo superius ibi fuerat narratum.

Contraria vero opinio videtur sumi ex auctoritate negativa aliorum Doctorum, quae licet alias non sit efficax, in re tam graui, & quae pendet ex iure positivo, & consuetudine, magnum indicium est non esse talem obligationem. Vnde Glossa dict. Clement. 2. verb. *Inexplata*, tacite interpretatur illam distinctionem propositionem textus, ut ratione excommunicatorum verificetur: quomodo etiam Panormitanus loquitur. Sic etiam Nauarrus Comment. de Oratione cap. 16. numero 59. de excommunicato loquitur, & num. 60. de interdicto locali, de Interdicto autem personali dicit. Præterea Soto in 4. distinct. 22. quaest. tert. artic. prim. dupliciter ait, clericum violare interdictum, celebrando scilicet, si ipse interdictus sit, vel in loco interdicto celebret: de celebratione autem coram interdicto nihil dicit: & eodem modo loquuntur alij auctores, ut patet ex Sylvestro verb. *Interdictum*, §. & alijs eodem, qui nullam mentionem huius effectus faciunt. Denique nec iura omnia, quae loquuntur de interdicto, talem prohibitionem indicant, ut declarabimus: non sunt autem poenae, vel prohibitiones augendae sine iure. Nec argumentum à simili ab excommunicatis ad interdictos est validum: tum quia in his poenis argumentum à simili est infirmum: tum etiam quia non est simile, quia excommunicatio grauior est censura, & plura prohibet, & per se vetat communicationem longe aliter quam interdictum: unde personis interdictis interdum permittitur adesse diuinis: excommunicatis autem nunquam, ut patet ex dict. c. *Alma*.

Distinctione ergo vtendum videtur: quia aut sacerdos celebrat in loco interdicto, vel in loco de se habili. In priori casu si ingrediatur persona interdicta nominatim, & non possit expelli, cessandum est modo supra dicto. Et fortasse in eo casu loquitur Ancharranus. Probaturque ex cap. *Alma*, ibi, *excommunicatis, & interdictis exclusis*, non enim dicit, *admonitis*, sed *exclusis*. & in hoc pares facit interdictos excommunicatis. Vnde formatur ratio: nam dicere sacrum in loco interdicto per se est iure prohibitum: ergo solum licet eum moderatione, & sub conditione cap. *Alma*, sed ibi non derogatur antiquo iuri nisi sub illa conditione ut interdicti excludantur: ergo quacumque ratione illa conditio impleri non possit, etiam per iniquitatem, vel vim, non est locus moderationi cap. *Alma*, manetque in sua vi prohibitio interdicti localis, ab illa enim magis nascitur hæc obligatio, quam ab interdicto personali, quamuis hoc sit occasio ob quam cessat facultas ibi celebrandi. Hoc docuit in specie omnino simili Nauarrus de Oratione cap. 16. numero 60. dicens, quando in choata Missa superuenit interdictum generale & non possunt valuae occludi, debere Missam ceptam omitti, si ad Canonem non peruenerit. Cuius ratio solum est, quia non impletur conditio in iuris

A priuilegio (ut sic dicam) postulata: eadem autem ratio procedit in presenti conditione, ut declaratum est. Tandem dict. Clementin. secund. optime potest intelligi iuxta hunc casum & doctrinam: nam illa particula, *In ipsis Ecclesiis*, plane refertur ad Ecclesias suppositas generali interdicto loci. Vnde infero, sacerdotes tunc celebrantes non exclusi interdictis, fieri irregulares, non quia celebrant coram persona interdicta: de hoc enim nulla est irregularitas in iure, argum. cap. *Is cui*, de Sentent. excommun. in 6. sed quia celebrant in loco interdicto sine facultate legitima, & consequenter contra cap. *Is qui*, §. *Is vero*.

In posteriori autem casu, quando scilicet locus non est interdictus, sed tantum adest persona interdicta, & per vim cogi non potest, probabile mihi videtur non debere sacerdotem ob eam causam omittere Missam: quod non assero sine formidine, quia non inuenio casum expresse tractatum & definitum ab authoribus, censeo tamen practice probabile. Quia nulla est de hoc iuris prohibitio, nec cogens ratio. Prior pars constat ex dictis, quia omnia iura, quae petunt ut excludantur interdicti tractant de celebratione loco interdicto, ut patet ex dict. cap. *Alma*, & dict. Clement. 2. & cap. *Cum in partibus*, de Verb. signific. cap. *Quod in te*, de Poenitent. & remissi, nullum autem ius est, quod præcipiat omittere sacrum propter locum personale interdictum. Dicunt vero aliqui, per omne interdictum etiam personale interdicti locum saltem mediate: quia interdictus Ecclesia in qua fuerit praesens persona interdicta. Sed hoc nullo iure fundatum est. Nam potius in cap. *Si sententia*, de Sent. excommun. in 6. dicitur, interdicto loco non interdicti populum: unde omnes inferunt, interdicto populo etiam locum non esse interdictum. Alias omne interdictum personale esse deambulatorium, quia omnis locus ubi esset talis persona, esset interdictus, quod est contra omnes Doctores. Et hinc facile patet altera pars, quia secluso iure, nulla potest esse virgatio in hac materia, quae tota pendet à iure. Quin potius cum materia sit poenalis, extendenda non est sine iure. Item seclusa cooperatione, contemptu, & abusu proprii muneris & officij, interdictum per se non obligat ad vitandam communicationem: sed hic non est cooperatio nec contemptus, ut supponitur, nec abusus proprii muneris: quia supponimus clericum facere quod in se est ad expellendum interdictum: ergo praesentia eius non potest nocere, nec est communicatio prohibita. Vnde in ca. *Responsio*, de Sent. excom. solum prohibetur Episcopus ne ciues interdictos conuocet ad celebrandum diuinum officium contra formam interdicti. Et in cap. *Episcoporum*, de Priuileg. in 6. prohibentur omnes Ecclesiasticae personae, ne ad celebrationem diuinorum publice interdictos admittant: in dicto autem casu nec conuocatur, nec admittitur interdictus, sed permittitur, seu toleratur, quia vitari non potest: hoc autem prohibitum non inuenitur. Secluso ergo scandalo, vel alio accidentario incommodo, non videtur ob eam causam omittenda diuina officia.

SECTIO III.

Qua alia diuina officia prohibita sint per interdictum.

Errum est non solum sacrificium Missae: sed etiam alia diuina officia interdicto prohiberi, ut ex eisdem iuribus constat, cap. *Si ciuitas*, & ca. *Si sententia*, & c. *Cum in partibus*, c. *Presenti*, interdictum, & c. vl. de Sent. excom. in 6. c. *Episcoporum*, & cap. *Licet*, de Priuileg. in 6. cum similibus. Præterea certum est

Sect. III. Quænam alia diuina officia sint prohibita. 557

est hunc effectum cum proportione in aliis declarata ad singulas species interdicti esse applicandum, vt ex eisdem iuribus elicitur. Itaque in loco generaliter interdicto hæc officia fieri non possunt, in Ecclesia, nec extra illam intra totum ambitum, & terminos, quibus tale interdictum concluditur, neque audiri ibi possunt talia officia à quibuscumque personis cuiuscumque loci & conditionis, seclutis priuilegiis, & exceptionibus iuris, de quibus infra. Atque eodem proportionali modo prohibentur hæc officia fieri, vel audiri in loco specialiter interdicto. Per interdictum autem personale, generale, vel speciale prohibentur personæ interdictæ, ne hæc officia faciant, vel illis intersint vbique locorum, eodem modo, quo de Missa diximus: nam iura æque de omnibus loquuntur. Duo ergo hic explicanda supersunt. Primum est, quænam sint hæc diuina officia, præter Missam, quæ interdicuntur. Secundum, quid in hac prohibitionem moderatum seu concessum sit per nouum ius capituli, Alma.

Quæ diuina officia sint prohibita per interdictum.

Circa primum aduertendum est, in iuribus quæ de hac materia tractant, interdum diuinorum nomine comprehendere vel sacramenta, vel sacrificia & quælibet alia diuina officia, vt patet ex cap. Si sententia, in principio, & in §. Ceterum, & in capit. Is cui, de Sent. ex comm. in 6. & expressius in c. Non est vobis, de Sponsal. aliquando vero diuinorum celebratio distinguitur à receptione sacramentorum, & comprehendere tantum Missæ sacrificium, cum aliis diuinis officiis, vt in eodem c. Si sententia, §. Cum vero, & in cap. Episcoporum, de priuilegiis, in 6. Nunc autem strictius loquimur de diuinis officiis: nam administratio sacramentorum specialem habet rationem & prohibitionem, vt vidimus: sacrificium autem Missæ notius est, & excellentius inter omnia diuina officia: & ideo de illis specialiter est à nobis dictum. Hic ergo sumimus diuina officia, quæ sunt in Ecclesia præter sacramenta, & sacrificium: nam plura officia per interdictum prohibentur: vt colligitur ex cap. Quod in te, de Pœnitent. & remiss. & ex ca. Alma, & aliis iuribus, in quibus vniuersalis negatiua ponitur, quod nulla diuina officia tempore interdicti celebranda sint: constat autem horas canonicas, & similia nomine diuinorum officiorum in Ecclesia intelligi.

Difficultas ergo est, quantum extendatur hæc prohibitio. Quidam afferunt omnia officia sacra, quæ in Missali aut breuiario Romano continentur, sub hac prohibitionem comprehendere; nam illa sunt quædam diuina officia, & prohibitio generalis est. Quod sentit Syluester. Interdictum, §. quæst. 3. & Angel. n. 4. quamuis illi non dicunt nomine diuini officij in presenti materia comprehendere totum id, quod in breuiario, & Missali continetur; sed solum illud, quod est in breuiario, vel Missali; sunt enim in breuiario multa, quæ sine dubio non interdicuntur, vt benedictio mensæ, itinerarium, & similia: & in Missali nonnullæ benedictiones, de quibus infra. Sed in hac sententia & manet eadem obscuritas in iudicando, quodnam sit in Missali, vel breuiario Romano diuinum officium cadens sub hac prohibitionem, quod vero non. Et præterea etiam illa exclusiua non videtur vera, nam extra breuiarium, & Missale sunt multa diuina officia in Ponticali, vel in manuali, quod vocant; quæ sub hanc prohibitionem cadunt.

Alij ergo reducant hæc diuina officia ad duo capita; scilicet ad horas canonicas, & sacramentalia: sub priori capite comprehendendo omnes partes dictarum horarum, & omnia illa, quæ aliquando horis canonicis adiunguntur, vt est etiam officium

Fr. Suarez tom. 5.

paruum B. Virginis, officium defunctorum, psalmi graduales, & septem psalmi Pœnitential. cum litanis. Sub posteriori autem capite comprehendendo omnes caeremonias sacras, quæ vel ad solennem ritum sacramentorum pertinent, vel ad præparationem materiæ, vt est benedictio olei Chrismatis, vel fontis; ad quæ etiam potest reduci prima tonsura, quamuis per illam non tam materia, quam subiectum præparetur: idemque est si pertineat ad subsequenter solennitatem sacramenti, vt est benedictio sollemnis matrimonij. Præterea consecratio aut benedictio templi paramentorum, vel sacrorum vasorum: quæ omnia ad ministerium sacramentorum & sacrificij ordinantur. Rursus omnia alia publica consecratio, aut benedictio, quæ ad aliquam sanctificationem vel fidelium ministerio, & autoritate Ecclesiæ faciendam ordinatur, vt est sollemnis benedictio aquæ, & vt multi volunt, sollemnis etiam benedictio Episcopalis, & similes. Reliqua vero omnia, quæ huiusmodi non sunt sub hac prohibitionem non comprehenduntur. Atque hæc sententia fortasse in re vera est, tamq. insinuat Nauar. c. 27. n. 172. vbi definit, diuina officia in presenti esse, officia sacra ordinata in Missali, breuiario, aut Ponticali Romano aut in aliis legitime instituta ad vsum ordinum, & aliorum sacramentorum, vel sacramentalia, aut ad horas canonicas. Solum displicet in hac sententia, quod potius enumeratione & coacervatione quadam, quam aliqua certa ratione traditur, & ideo nõ satis distincte res ipsa declaratur.

Vt ergo hoc exponamus aduertendum est, in diuino officio duo posse considerari, scilicet substantiam orationis seu deprecationis, & modum dicendi talem orationem, vel deprecationem. Suppono enim huiusmodi officium diuinum semper consistere in aliqua actione exteriori: nam actiones sacra pure mentales, licet quoad Deum diuina officia sint, Ecclesia tamen de eis non disponit. Suppono deinde, licet huiusmodi officium diuinum interdum includat caeremonias, quæ consistunt in actionibus, vel aliis ritibus, aut vestimentis, &c. formaliter tamen, vt sic dicam, consistere in verbis, id est, in deprecatione aliqua, vel laudatione diuina: necesse est enim, vt diuinum officium ad Deum proxime dirigatur, & per expressam significationem populo Ecclesiastico accommodatam fiat. Et ideo concio (vt hoc obiter dicam) non est officium diuinum, quia non ad Deum immediate, sed ad populum instruendum, vel excitandum ordinatur. In diuino ergo officio substantia eius est aliqua deprecatio, vel oratio ad Deum, ita vt licet interdum ordinetur ad benedictionem, vel consecrationem alicuius rei, semper tamen fiat cum oratione ad Deum, sub oratione comprehendendo omnem laudem Dei, & omne in benedictionem, quæ in nomine eius fit. Modus autem est quod tale officium fiat publice & sollemniter, seu quod fiat modo Ecclesiastico aut communi. Voco autem Ecclesiasticum modum illum, quem Ecclesia suo nomine, & à ministris ab ipsa deputatis ex ipsorum officio, & pro cõmuni vsu populi Christiani seruandum instituit: communem autem modum appello quacumq. priuatam recitationem, quæ à quolibet persona fieri potest, etiam vsurpando illa verba, vel orationes, quas Ecclesia ad publicum vsu ordinauit. Et quidem, quando hæc officia sunt priori modo, possunt proprio & speciali modo dici nõ tantum diuina, sed etiam Ecclesiastica: Posteriori autem modo facta, sacra etiam & diuina sunt, sed tamen priuata.

Dico ergo officia diuina, quæ Ecclesiastico interdicto prohibentur, esse illa, quæ proprie dicuntur Ecclesiastica, quæ in substantia sua diuina sunt, & in modo includunt illam publicam, & quasi communem rationem, atque ita in re semper cõtinentur in supra enumeratis, requirunt tamen modum prædictum;

Notanda pro dubio resolutione.

Concio non est officium diuinum.

Dubii deest.

Aaa 3

dictum;

dictum: quia priuata officia non prohibentur, et ali eadem dicantur, quæ in Breuiario continentur.

Atque hinc inferitur, quoties aliquod officium fit in Ecclesia à ministris eius tali modo ut non possit ita fieri, nisi à clerico ad illud munus specialiter consecrato, aut deputato, tale officium prohibitum esse ex vi interdicti. Ita sentiunt omnes, qui de hac materia scribunt Syluester, Angelus, Nauarr. & alij Summistæ & Abbas in cap. ult. de excessibus prælatorum n. 1. & Anchar. in c. Alma, n. 7. Et ratio est, quia tunc faciunt ministri Ecclesiæ officium illud nomine, & autoritate totius Ecclesiæ, & ad publicum & communem vsum eius: hunc autem vsum præcipue intendit Ecclesia prohibere per interdictum, ut ex prædictis iuribus constat. Colligitur autem hinc, quod, tum ex publica actione, & voce seu canticum; tum ex apparatu, & vestimentis, quorum usus solum licet ministris ordinatis, ut si cum superpellicio, aut stola, vel aliis superioribus vestimentis officium dicatur.

Hinc è contrario solet inferri, officia illa quæ ex modo suo non sunt deputata alicui ordini clericali, non esse prohibita tempore interdicti, siue secrete, siue publice fiant: quia tunc non fiunt tanquam Ecclesiastica officia, & communia sed vt priuata. Hinc prohibita non est mensæ benedictio, neque orationes Ecclesiæ, pro itinere institutæ, neque alia, quæcunque priuata orationes, licet publice etiam in Ecclesia fiant. Licitum etiam est publicè signum dare statutis horis ad salutandam Virginem, & in die veneris Sancti licita est adoratio Crucis publica, non obstante interdicto. ut ait Nauarr. n. 176. dummodo fiat sine publicis, precibus seu laudibus diuinis ab Ecclesia pro eo die, & actu institutis: nam illa reuera sunt quædam pars officij illius diei; quod sane est officium diuinum & Ecclesiasticum, atque adeo interdicto prohibitum. Alia exempla addit ibi Nauarr. verbi gratia, introducere mulierem post partum in Ecclesiam, quod intelligendum est, si fiat absque ulla solemnitate sacerdotali, id est, absque Stola, & ornatu sacerdotis, vt ipsemet Nauarrus dicit ex Calderino in tractat. de interdicto; & ad hunc modum sunt alia intelligenda, quæ magis ex dicendis constabunt.

Hæc autem illatio limitanda videtur aliquo modo: nam horæ canonicæ, quamuis sint officij clericorum, non sunt tamè ita illorum propriæ, vt aliquis ordo necessarius sit ad eas publice recitandas, seu canendas in Ecclesia; & tamen ex vi interdicti, prohibitum est illas publice in Ecclesia canere. Vnde moniales, si tempore interdicti more cõsueti in suis Ecclesiis horas canonicas dicerent directè contra interdictum agerent: ergo officia diuina non comprehendunt tantum actiones, vel deprecationes sacras alicui ordini clericali deputatas. Addere ergo oportet vel exceptionem horarum canonicarum quandocumque publice, & pro vniuerso populo dicuntur, vel certe si horæ canonicæ sub illa generali regula comprehendantur, dicendum est, illas per se & primario deputatas ordini clericali; & hoc satis esse, vt à quibuscumque personis Ecclesiasticis publico more dicantur, prohibita per interdictum intelligantur. Hinc etiam inferitur, omnem sacram benedictionem ab Ecclesia institutam cum peculiaribus ceremoniis, & deprecationibus ac deputatam (vt cõmuniter esse solet ordini sacerdotali) comprehendere sub hac generali appellatione diuinorum officiorum quæ per interdictum prohibita sunt: quamuis Nauarrus videatur aliqua exceptiones ponere de quibus postea videbimus. Illam vero generalem illationem constituit Maiolus libr. tertio de irregulari, cap. 20. numer. tert. & videtur plane subinferri ex priori regula posita: nam omne illud est sacrum officium, & publicum, & sacro ordini deputatum: & ideo fit à ministro, in persona Ecclesiæ: nihil er-

go deest, vt sub latitudine diuinorum, seu Ecclesiasticorum officiorum comprehendatur.

Quam diuinorum officiorum celebratio in re concedatur tempore generalis interdicti loci.

Circa secundum punctum maioris claritatis causa dicemus prius de interdicto generali loci, postea de aliis. Circa illud ergo aduertendum est, antiquo iure prohibitionem hanc fuisse fere generalem omnino, vt ex iuribus supra citatis constat. Dico autem, fere, propter duas exceptiones, quæ vix hoc nomen merentur. Prima sumitur ex cap. Quod in te, de Pœnit. & remiss. vbi concedebatur clericis etiam secularibus, vt, in conuentualibus Ecclesiis bini, & bini, vel simul tres horas canonicas possent legere: non cantare, vel, vt alia lectio haberet, potius, quam cantare excommunicatis, & interdictis exclusis & voce ita demissa; vt exterius audiri non possent. Per quæ verba non quælibet diuina officia, sed tantum horæ canonicæ permittuntur dici cum illis circumstantiis, vt patet ex verborum limitatione. Item ipsæ horæ canonicæ non absolute, neque in quacumque multitudine personarum, sed in numero ibi definitò concedebantur: nimirum, vt possent à pluribus alternis versibus, seu duos veluti choros constituentibus dici, ita tamen, vt solum possent esse bini & bini, aut simul tres. Quod variis modis potest intelligi, scilicet, quod possent esse bini in vno choro, & bini in alio, ita vt quatuor essent, qui possent simul totum chorum conficere; aut bini, & bini, id est, vt duosimul tantum recitare possent alternis versibus: huiusmodi binarij possent esse plures in Ecclesia quantuscumque esset numerus clericorum. Et vtique sensus potest facile sustineri, licet posterior magis genuinus esse videatur. Vnde addebatur, vel si tres, quod non potest commodè ita intelligi, vt possent esse tres simul in vno choro, & tres in alio, ita vt sex simul possent dicere officium; hoc enim in textu nullo modo significatur: Est ergo hæc extensio prioris concessionis, vt non tantum bini, sed etiam terni possint canonicum officium dicere. Quod autem vnusquisque solus possit horas canonicas recitare tempore interdicti, imo etiam ipse interdictus sit, non oportuit in iure declarari: quia hoc semper licuit. Imo etiam præceptum est iis, qui secluso interdicto ad hoc munus tenebantur, vt patet ex dictis supra in simili de excommunicato, qui non liberatur onere dicendi officium canonicum, propter censuram excommunicationis: multo ergo minus liberatur propter censuram interdicti.

Sed dices, etiam licuit semper Sacerdotibus, aut quibuscumque clericis, vel personis dicere horas canonicas alternis versibus, scilicet saltim binis & binis, dummodo id facerent caute, ita vt à prohibitis non audirentur. Imo etiam quod extra Ecclesiam id liceat, sentiunt communiter Doctores, vt ex Calderino adducit Syluester, Interdictum, §. quest. 5. Syl. & Nicolaus Plouius tractat. de Interdicto, regula 31. quos sequitur Couarruias citans Hostiensem supra §. 2. num. 7. & Nauarrus cap. 27. numero 175. vbi tamen refert Calderinum, & Syluestrum in contrarium, atque etiam Angelum, sed immerito: nam Angelus, Interdictum, 6. numero 12. expresse dicit per hunc modum recitandi horas cum socio non violari interdictum, etiam si fiat extra Ecclesiam nisi ad faciendum studiose vt audiantur à laicis, & à personis prohibitis. Quod ad litteram sumptit Syluester, & idem fere dicit Calderinus, quamuis ille maiorem scrupulum iniicere videatur; Nam saltim propter periculum, quod audiri possent ab aliis, non audet dicere id non esse contra interdictum. At vero Villadiego

7
Coroll. 1.

Sylu.
Angel.
Nauarr.
Abbas.
Anchar.

8
Coroll. 2.

Interdictum
non prohibet
adorationem
crucis
in die veneris
sancti
neque publicis
precibus.

Quæ ratione
interdicti
prohiberi
consecratio
horarum
canonicarum.

Quæ benedictiones
prohibentur
interdicti
tempore.

Nauarr.

Maiol.

Ca. Quod in te tractat de Irregularitate, simpliciter negat hoc licere, propter rationem insinuatam, quod cap. *Quod in te*, specialiter concedit Sacerdotibus, *in Ecclesia*, &c. ergo nec extra Ecclesiam id licet, neque in Ecclesia liceret, nisi in illo textu concederetur.

13 Dico tamen in primis, hoc licitum esse in quocumque loco generatim interdicto, & in quacumque parte eius, vel quia (vt Nauarrus ait) illa determinatio, *in Ecclesia*, non tam est ad restringendum, quam ad ampliandum: quia, si in Ecclesia hoc conceditur, ubi solet populus conuenire ad horas canonicas audientias, multo magis in aliis locis ubi conuenire non solet: nam hoc officium canonicum ideo non dicitur communi more, ne à populo audiat; non vt absolute non dicatur. Que declaratio melius hic accommodatur, quam superius ad Missæ sacrificium. Tum, quia illud multo magis prohibitum fuit semper: non enim poterat dici, quantumuis priuatim, sicut dici possunt horæ canonicæ: tum etiam, quia illud sacrificium non potest fieri, nisi in præscripto loco, & determinato ad quæ moraliter loquendo, semper solent aliqui conuenire ad audiendum sacrum, plures, vel pauciores pro loco opportunitate. Vnde mihi valde probabile videtur, etiam absque illa iuris declaratione, seu ante illam, semper licuisse hoc modo dicere officium canonicum clericis, binis, vel ternis, priuatim, & in quocumque loco, dummodo caueant periculum, ne alij prohibiti audire possint. Ratio est, quia priuata recitatio horarum nunquam fuit prohibita: nam singuli non solum possunt, sed etiam tenentur dicere. Quod autem duo simul vel tres dicant, non excedit modum priuati modi orandi (in quo etiam multum differt hoc officium à sacrificio, quod semper est officium ex se publicum) & ideo ille modus recitandi horas nunquam videtur prohibitus.

14 Igitur cap. illud, *Quod in te*, licet per modum concessionis loquatur, tamen quoad hanc partem potius videtur continere declarationem quandam, quam nouum priuilegium. Fortasse enim dubitari poterat, an in Ecclesia possent clerici illo modo dicere officia, quamuis extra illam possent: quia ratione loci videbatur fieri illa oratio publica, quæ alias domi facta esset priuata: & ideo declarat, vel concedit Pontifici, vt etiam in Ecclesia ita fieri possit. Videtur etiam ibi præscribi forma, quam tunc in Ecclesia excedere non licebat: scilicet, vt tantum duo, vel tres, vel ad summum quatuor (iuxta quandam sensum probabilem supra datum) & non plures possent etiam in Ecclesia officium dicere. Extra Ecclesiam vero, & nunc licet (vt infra dicam) & semper credo licuisse plures quam quatuor, vel sex simul officium dicere in priuata domo, ac separatim absque periculo, quod à personis prohibitis audiri possint: quia ille modus dicendi semper manet priuatus, & de se non ordinatus, vt à populo audiat; & ideo per se non est prohibitus: quod secus esset, si à pluribus diceretur in Ecclesia ratione loci, vt recte Nauarrus insinuat.

15 Secunda exceptio iure antiquo probata est, nisi ex speciali priuilegio aliud sit concessum; quæ ita generatim habetur in multis ex iuribus supra citatis, & in ipsa natura positivæ prohibitionis videtur inclusa. In speciali vero dicitur in dicto capitulo. *Quod in te*, regularibus secundum priuilegium Sedis Apostolicæ fuisse indultum, vt cum generale interdictum terra fuerit, liceat eis ianuâ clausis, &c. celebrare diuina. Quod iam nunc communi lege statutum est, vt infra declarabimus: & ideo necessarium non est immorari in explicando de quibus regularibus id intelligatur. Alia etiam priuilegia concessa Episcopis, & mendicantibus in superiori sectione tacta sunt, quia magis pertinent ad sacrificium Missæ, quam ad alia officia diuina. Alia etiam concessa Templariis

tractat Couarrutias dict. §. 2. num. 7, sed iam necessaria non sunt.

Igitur iure nouo ca. *Alma*, idem concessum est de diuinis officiis, quod de sacrificio Missæ; scilicet vt in Ecclesiis, & monasteriis possint singulis diebus alia diuina officia dici, sicut prius, cum illis quatuor conditionibus supra declaratis, de quibus, quantum ad hæc diuina officia spectat, nihil addendum occurrit. Solum aduerto, ibi quoad hanc partem (& idem est suo modo de sacrificio Missæ) non tantum concedi licentiam, sed absolute præscribi, vt hæc diuina officia fiant, vt indicant illa verba, *Adiungimus præterea, quod alia dicantur diuina officia sicut prius*, &c. non quod ibi noua imponatur obligatio, sed quod ubi erat, relinqueretur quoad hoc vt diuina officia dicantur sicut prius. Et hæc est ratio, ob quam ibi adiungitur, priuandos esse quotidianis distributionibus Canonicos, qui tempore interdicti horis canonicis non interfuerint. Et idem est proportionaliter de aliis omnibus, qui ad esse tenentur: nam eandem culpam, vel poenam incurrunt, si eo tempore desint, quam in quolibet alio, cæteris paribus.

Sed potest inquiri, quænam officia diuina fieri permittantur singulis diebus cum prædictis conditionibus. Ad quod respondeo, omnia diuina officia, quæ per interdictum prohibentur, permitti. Probatur, quia textus loquitur vniuersaliter, vt patet ex illis verbis, *Missæ celebrentur, & alia diuina dicantur officia sicut prius*. Illud enim relatiuum, *alia*, omnia indifferenter refert; & illa particula, *sicut prius*, eandem distributionem virtualiter includit: nam prius omnia dici poterant; atque hoc videntur omnes tanquam apertum supponere; quia ex textu aperte colligitur.

Solum oportet aduerte, ita sumi hoc loco diuina officia, vt sacramentorum administratio, vel receptio non comprehendatur: nam, vt constat ex contextu capitis, prius de sacramentis disponitur: & postea de Missa, & aliis diuinis officiis: sumuntur ergo condistincte à sacramentis, de quibus seruanda sunt dicta superiori disput. Solum potest hic addi limitatio ex dictis supra de benedictione matrimonij, scilicet, vt benedictiones illæ (nam inter diuina officia computantur) quæ circa personas laicas directe versantur, intelligantur exceptæ, nisi personæ ipsæ alias priuilegium habeant: alioqui etiam cum his circumstantiis celebrari non poterant, cum personæ laicæ non admittantur. Quæritur autem potest, an sit idem de benedictione, vel confectione, quæ incipit in persona laica, & terminatur ad Ecclesiasticam, vt est collatio primæ tonsuræ, & consecratio Virginis. Quidam enim affirmant idem esse dicendum. Sed certe contrarium videtur probabile, quia per illammet consecrationem fit persona suo modo Ecclesiastica: & ita officium illud non sit omnino coram persona laica, quandoquidem in progressu, vel termino eius iam illa est persona Ecclesiastica, seu priuilegiata. Ad hæc vero diuina officia de quibus nunc agimus, applicanda sunt cum proportionem omnia, quæ de Missa diximus, nam simul in textu coniunguntur.

Explicantur aliqua dubia circa celebrationem diuinorum officiorum in festis à iure exceptis.

16 Tercio obseruandum est de his etiam diuinis officiis concedi, vt in quatuor festiuitatibus anni supra numeratis solenniter & absque illis quatuor restrictionibus celebrentur, sicut de Missa diximus. Quod extenditur etiam ad festiuitatem & Octauam Corporis Domini, & cætera omnia, quæ ibi dicta sunt, hic locum habent. Quædam vero dubia, quæ in Missa locum non habebant, in hunc locum referuamus. Primum est, quando inchoetur

15 Quid concedatur iure nouo c. Alma. Couarr.

16 Dubium est, notandum.

17 Notandum.

18 Dubium.

Quando in-
choatur
tempus ad
diuina offi-
cia in his fe-
stiuatibus.

tempus prædictarum festiuatium quoad hanc concessione. Nam quoad Missæ sacrificium tunc incipit quando in quolibet die licitum est inchoare Missæ sacrificium: quia quando in aliquo die simpliciter conceditur aliqua actio, concedi censetur omne tempus illius diei alias habile ad illam actionem. Quando autem sit legitimum tempus ad inchoandam aliquam actionem, alibi est a nobis declaratum.

19
Quibus ho-
ris fieri de-
beant diui-
na officia
tempore in-
terdicti per-
missa.

Atque hinc certum est, ut minimum licere in his festiuatibus à duodecima hora noctis officium diuinum illi tempori accommodatum; quale est matutinum cum solennitate dicere; & sic cæteras horas canonicas, & quælibet diuina officia suis conuenientibus temporibus inchoare. Pater, quia ab illo tempore incipit in rigore dies ille prout naturalis est, & totus ille est festinus, & in illo iam obligat præceptum seruandi festum, & nonnulla ex mysteriis, quæ illis diebus celebrantur, in illo tempore, vel circa illud cõtingerunt, ut Natiuitas Domini, & Resurrectio. Propter quod vñtatum est in Ecclesia etiam Missæ illis noctibus celebrare, quod maxime in Natiuitate Domini vsus retinuit. Et ideo non est dubium, quin possint etiam tunc dici in loco generaliter interdicto; in nocte vero Resurrectionis licet olim fuerit vñtatum, iam fere mutata est consuetudo: vbi tamen in totum, vel ex parte fuerit reuerentia, obseruari poterit non obstante interdicto: quia quoad hoc omnia licent, quæ sine interdicto licebant. Et in hoc videtur fuisse fundatus Soto, cum dixit, anticipationem illam Missæ noctis Resurrectionis, quæ, per consuetudinem ab Ecclesia approbatam, facta est vsque ad horam nonam vel decimam diei Sabbathi sancti, seruari posse non obstante interdicto, de qua supra dictum est.

20
Festiuatibus
suspensionem
interdicti, in-
cipiunt à
tempore ve-
sperarum.
Glossa.
Couarr.
Calderin.
Nauarr.
Soto.
Leo Papa.

Solum ergo restat querendum, an illa festa incipiant ante ipsum naturalem diem. In quo dicendum est, incipere à tempore vesperarum vniuscuiusque festiuatatis. Ita docuit Glossa in dict. cap. Alma verb. Assumptionis, quam ibi alij sequuntur & Couarr. 2. part. § 5. num. 5. Item Calderinus, & alij in tractatibus de Interdicto, & Summis verb. Interdictum. Nauarr. nu. 184. Soto in 4. dist. 22. qu. 3. artic. 4. Et ratio est, quia Ecclesiasticæ festiuatates quoad diuina officia à Vesperis præcedentis diei inchoantur, ut patet ex Leone Papa Epist. 79. alias 81. cap. 1. vbi agens de Dominica Resurrectionis ait, Cui a vespera Sabbathi initium constat adscribi: & in c. 1. de Feriis, idem dicitur de omnibus Dominicis diebus; & aliis festiuatibus id sumitur ex c. 2. adiuncta Glossa. & in Clem. vnica de Reliquiis, & veneratione sanctorum, in fine. Idem supponitur de Festo Corporis Christi. Cui ergo ca. Alma, de his festiuatibus loquatur in ordine ad diuina officia, non est dubium quin de eis loquatur, prout Ecclesiastico more à primis Vesperis computantur.

Ca. Alma.

21
2. Dubium.
Quando he-
festiuatibus
finiuntur.

Statim vero insurgit secundum dubium, quando hæ festiuatates finiuntur quoad hanc interdicti suspensionem. Nec iam inquirimus, an durent per plures Paschales dies: sed supponimus solum durare per primum diem festiuatatis præter festum Corporis Christi, quod octauam comprehendit quoad hunc effectum, ut supra notatum est: Sed querimus, in qua hora diei hæc suspensio interdicti finitur. Nam Glossa in dict. cap. Alma, dicit absolui hora vesperarum talis diei, & Completorium iam non posse dici solenniter, ac de more, sed cum illis conditionibus quas interdictum requirit: Quam securus est Calderinus in dict. tractatu, & alij, quos Couarruias refert. Fundari autem potest, vel in cap. 2. de Feriis, vbi dicitur, Dominicam diem inchoari à vespera, & terminari ad vesperam: vel in ratione, quia cum hæ concessio tantum fiat pro die festo, tantum videtur fieri pro vno die naturali, vel si fiat pro tota octaua, sit pro octo diebus naturalibus: er-

Glossa. opi.

Calderin.

go sicut à vespera inchoatur, ita debent ad vesperam finire.

Dicunt nihilominus fere omnes alij Doctores in dict. cap. Alma, suspensionem illam interdicti extendi vsque ad Completorium, ita ut illud etiam possit cum solennitate dici. De quo mihi non est dubium; siue quia Completorium solet in iure sub vesperino officio comprehendere, ut notauit Glossa in cap. vltim. 92. distinct. siue quia illa concessio præcipue est, ut officium talis festiuatatis solenniter dicatur. Vnde cum absoluta sit, ad totum officium extenditur: officium autem integrum festiuatatis, sicut duas Vesperas; ita etiam duo Completoria comprehendit. Præferim, quia fauores ampliandi sunt, & non restringendi. Et hoc etiam confirmat consuetudo. Et non nihil fauet dicta Clement. vnica de Reliquiis, & veneratione sanctorum, ut ibi notat Glossa verb. In primis, nam indulgentia ibi concessa Glossa pro singulis horis, etiam in vltimo Completorio diei octauæ locum habent, iuxta communem sensum, & consuetudinem Ecclesiæ. Neque obstat cap. 1. de Feriis: quia (præterquam quod sub vtriusque Vesperis potest Completorium comprehendere) caput illud iam non est in vsu quoad multa, nam ibi dicitur ita computari Dominicam diem à vespera in vesperam, ut eo tempore ab omni serui opere abstinendum sit; cum tamen constet obligationem cessandi ab opere serui non incipere à vespera Sabathi, & durare non tantum vsque ad vesperam Dominici diei, sed per totum diem. Nec etiam ratio illa de die naturali est alicuius momenti: quia ius non loquitur de die naturali, sed de die festo.

Hinc vero suboritur dubium tertium, nam prædicti autores tantum extendunt hanc concessionem vsque ad horam Completorii, quo finito, aiunt suspensionem interdicti cessare, & dandum esse signum ut deinceps seruetur. Et qui hoc magis amplificant, ad summum dicunt, vnamquamque Ecclesiam, vel monasterium posse in hoc seruare suam consuetudinem circa horam dicendi Completorium. Nam si in monasterio, v. g. tardius dici solet, quam in Ecclesia matrice; quamuis in hac dictum sit, & signum interdicti datum, poterit in monasterio dici hora ibi consueta, & cum solennitate iniure concessa. Non caret tamen difficultate hæc sententia, quia illa suspensio interdicti non tantum est quoad horas canonicas, sed etiam quoad quælibet alia diuina officia, ut statim dicemus: ergo, quamuis tempus horarum canonicarum finitum sit, si oporteret aliquid aliud diuinum officium facere, durate reliquo tempore illius diei festi, poterit fieri cum eadem solennitate, ut, v. g. si oporteret publice litanias dicere, aut processionem solemnem facere, aut Episcopalem benedictionem sollemniter concedere, vel aliquid simile. Probatur consequentia, quia c. Alma, absolute concedit hæc fieri sollemniter in his festiuatibus, sed festiuatates non finitur hora Completorii, sed durat toto illo die naturali vsque ad mediam noctem: ergo per se toto illo tempore durat suspensio interdicti: ut quantum est ex hoc capite, possint illo tempore diuina officia dici absque circumstantiis interdicti: nam quod regulariter non occurrat occasio dicendi sollemniter aliquid diuinum officium eo nocturno tempore, accidentarium est: Præterea in his clericis, qui priuatim dicunt horas canonicas, posset esse frequens occasio vtendi hac libertate: nam, si fortasse postponant horas illius diei vsque ad illam noctem, poterunt liberè illas dicere etiam si ab aliis audiantur. Confirmatur denique illa ratio, quod fauor Principis latissime est interpretandus; maxime cum verba in rigore hanc interpretationem admittant.

Nihilominus tamen in re graui & morali non videtur discendum à communi sententia, quam vsus etiam probat. Et fundata videtur in hoc; quod

illa concessio facta est propter diuinum officium illius festiuitatis; & ideo in ordine ad illud est festiuitas computanda: sicut ergo ob hanc rationem incipit à primis vespers; ita finitur in secundo Completorio. Et præterea, quia alias posset tempore noctis talis festiuitatis dici etiam soleniter Matutinum sequentis diei, quod in multis Ecclesiis anticipatur, & in principio noctis dicitur. Quod tamen videtur esse præter intentionem illius legis. Et sequela patet, quia, si toto illo tempore noctis daret suspensio interdicti, quodlibet diuinum officium posset in eo fieri iuxta ea, quæ statim dicemus. Vnde quoad huc saltem effectum videtur mihi omnino seruanda communis opinio, & propter hunc videtur maxime introducta consuetudo illi conformis.

Quarto dubitari potest, quæ diuina officia sint permilla in his festiuitatibus. Respondetur, omnia illa, quæ singulis diebus fieri permittuntur, cum quatuor circumstantiis supra declaratis, his diebus permitti fieri absque illis, & cum solennitate publica; siue sint septem horæ canonicæ, siue benedictiones, aut consecrationes solemnes aquæ, vestimentorum altarium, &c. Ita sentiunt communiter ibi interpretes, quos sequitur Couarruias, part. 2. §. 5. numer. 6. & Nauarrus c. 27. num. 184. 185. 186. iuncto n. 171. & n. 177. & Syluest. Interdictum, §. qu. 2. Tabiena num. 1. & alij. Ratio est, quia illa concessio generalis est, & sine limitatione: non est ergo limitanda, maxime cum fauorabilis sit. Nam, licet talis suspensio interdicti fiat in honorem talis festi, & ideo præcipue intendatur, vt officia Missæ & horarum canonicarum illius festiuitatis solenniter dicantur; tamen concessio ipsa absolute sit; & hoc etiam redundat in maiorem festi honorem, & solennitatem. Et confirmatur, quia eisdem verbis, quibus in illo capite conceditur, vt diuina officia possint celebrari aliis diebus cum circumstantiis interdicti, conceditur postea vt his festiuitatibus possint sine illis celebrari.

Quinto vero dubitari potest: an solennis benedictio nuptiarum illis diebus dari possit, quia disput. præcedenti sect. 1. circa finem diximus, non posse hanc actionem fieri aliis diebus etiam cum circumstantiis interdicti. Respondeo tamen ex vi interdicti non prohiberi, quin in prædictis diebus festi fiat. Ratio est, quia hoc est vnum ex officiis, & ideo sub vniuersali concessione comprehenditur. Aliunde vero ibi etiam fit concessio laicis, vt possint diuinis officiis interesse illis diebus: atque ita cessat impedimentum ratione cuius diximus supra non posse hanc benedictionem dari aliis diebus, etiam cum circumstantiis interdicti: quia ipsi ipsi laici sunt, & necessario debent interesse. Tamen, sicut ibi diximus, quando sponsi habent priuilegium, vel licentiā audiendi diuina tempore interdicti, posse illis solennem benedictionem dari: ita hic à fortiori dicendum est, cum hæc facultas eis sit concessa per hanc clausulam c. Alma. Dixi autem, ex vi interdicti: nam si sit alia prohibitio, illa non tollitur per hoc caput, vt est in festo Natiuitatis & Paschatis: nam benedictio nuptiarum absque interdicto prohibita est à Dominica prima Aduentus, vsque ad Epiphaniā: & à primo die Quadragesimæ vsque ad Octauam Paschæ, iuxta Concilium Tridentinum, sessio. 24. capit. 10. de Reformatione matrimonij. Quod notauit Couarr. dict. §. 5. n. 6. & Soto d. 22. q. 13. post. 4. conclusionem. Qui specialiter dixit in festo Assumptionis posse benedictionem hanc dari solenniter, quia solum loquitur iuxta capit. Alma. Couarruius vero addidit festum Corporis Christi. Vt etque vero omisit festum Pentecostes, quia loquuntur iuxta iura antiqua: nunc vero iuxta Concil. Trident. etiam prohibitum non est.

Sexto quæri potest, an liceat in his festiuitatibus fontem baptismatis benedicere. Nam Couarr. existimat non licere, nisi tantum in die Resurrectionis;

A quia tempore interdicti non licet huiusmodi officium facere aliis diebus, etiā seruatis circumstantiis interdicti, cum illa benedictio non sit simpliciter necessaria ad baptismum; & ideo ait non esse simile de consecratione chrisinatis: nam hæc est simpliciter necessaria ad sacramentum Confirmationis. Hæc vero sententia falsa mihi videtur. Tum, quia nullo iure, vel autoritate fundatur, & alioqui est restrictio legis fauorabilis, quæ non est facile admittenda sine ratione cogente, quæ hic nulla est: tum etiam quia illa benedictio fontis non est sacramentum, sed quoddam ex aliis diuinis officiis: ergo comprehenditur in concessione generali. Præterea id quod assumit Couarruias falsum esse credimus: nam benedictio fontis fieri potest tempore generalis interdicti, quibuscumque diebus, in quibus alias fieri poterat seruatis circumstantiis interdicti, vt supra dixi: quia est necessaria ad integram solennitatem Baptismi, quæ solennitas permilla est tempore interdicti. Quod si in illis solennitatibus hoc non liceret, non video cur Couarruias excipiat diem Resurrectionis, cum concessio æqualiter fiat omnibus, nili fortasse, quia solennis benedictio fontis specialiter pertinet ad officium illius diei: sed re vera iam nunc non pertinet, sed ad officium Vigiliæ, quomodo etiam spectat ad officium Pentecostes. Paludanus vero in 4. distinct. 7. quæst. 3. artic. 2. indicat, propter hanc rationem posse hanc solennem benedictionem fieri publice & sine circumstantiis interdicti; non solum in ipsis festiuitatibus, sed etiam in Vigiliis Paschæ, & Pentecostes, quia officium Vigiliæ est de solennitate Paschali, & Pentecostes. in quo opinandum est iuxta supra tractata de inchoatione horum festorum.

Septimo dubitari solet, an in illis diebus liceat sacramenta recipere, aut ministrare etiam illis, qui nullum habent circa hoc priuilegium. Sed hæc res in superiori disput. section. 1. sufficienter tacta est, & ex ibi dictis etiam est resoluta. Diximus enim in priori parte illius cap. Alma, in §. Adiciamus, in qua conceditur, vt singulis diebus possint Missæ vel diuina officia fieri cum supra dictis circumstantiis, non esse sermonem de ministerio sacramentorum: inferius autem in §. In festiuitatibus, quem nunc exponimus, sermo est de diuinis officiis eodem sensu, quo in §. Adiciamus, id est, prout distinguitur ab usu sacramentorum: ergo ex vi huius concessionis non datur specialis licentia recipendi sacramenta. Est enim in hac materia generalis regula obseruanda, quoties suspenditur interdictum, tantum quoad illum effectum suspendi, qui in concessione declaratur; sicut etiam tantum suspensio durat pro tempore in concessione expresso: quia isti effectus non sunt ita connexi quin possit vnus sine alio prohiberi, aut concedi. Et ideo si concessio est limitata ad vnum, non extenditur ad alios, quandoquidem nec formaliter, & immediate, nec virtute; aut mediate propter connexionem, alios effectus complectitur. Et hæc videtur esse communis resolutio, vt videre est in Couarrui. ibi §. 5. numer. 6. Nauarr. cap. 27. Nauarr. num. 184.

Ab hac tamen generali regulâ excipiendum est Eucharistiæ sacramentum, si vera est opinio, quam superiori disput. probabiliter defendimus: ex vi concessionis illius capit. Alma, licere clericis ministrantibus, vel assistentibus sacrificio Missæ tempore interdicti, ibi communicare, quocumque die, cum Syluestro id affirmante, & Paludanus idem probabiliter sentiente: Quidquid enim licet clericis non sacrificantibus, sed assistentibus tantum, licet etiam laicis, quantum ad præsens spectat, ex his festiuitatibus. Nam ratio est eadem, quia illa extensio ad clericos fundatur in connexionem, quam, per se loquendo, & ex intentione Ecclesiæ, habet communicatio cum assistentia ad sacrificium, connexionem, inquam,

dieb. fontis baptismatis benedicere.

Excluditur limitatio Couarr.

Paludanus

7. Dub. an in his festiuitatibus, licet recipere, aut ministrare.

Conclusio.

Regula generalis.

Couarr.

29

Syluest. Paludanus

Conc. Trid. Couarr. Soto.

27. 6. Dub. an licet hic

inquam, non necessariam, sed ad melius esse: ex qua probabiliter colligebamus hanc generalem regulam, cui conceditur privilegium audiendi Missam tempore interdicti, consequenter concedi, ut possit in illa communicare ex sacrificatis participando. Ibi etiam pro hac parte expendimus verba illius capituli; propter quæ censuimus hanc opinionem piam & probabilem, quamvis propter communem opinionem videatur iam introducta contraria consuetudo, à qua facile recedendum non est. Illud autem, quod attingit Soto 4. distinct. 22. question. 3. artic. 1. post quartam conclusionem, magis indubitatum est nimirum si aliqui communicent in his festiuitatibus ex privilegio, alios non habentes privilegium posse assistere dispensationi sacramenti: quia, cum populo (inquit) concedatur tunc publice interesse sacrificio Missæ, non est cur dubitetur, quin liceat interesse sumptioni Eucharistiæ, cum non sit nisi pars sacrificij. Loquitur autem non de sumptione Sacerdotis, sed alterius personæ privilegiatæ, & illam vocat partem sacrificij, & non male, lato modo loquendo de tota illa actione, quæ inter sacrificandum fit. Quæ ratione sic intellecta nos vti sumus ad inferendum probabiliter, hanc participationem sacrificij assistentibus concedi. Illa tamen ratio in rigore solum probat licere communicare ex ipso sacrificio, vel assistere communioni, quæ in ipsomet sacrificio dispensatur.

Soto.
Certius est
in iis diebus
posse quoniam
assistere dis-
pensationi
Eucharistiæ
in Missa.

30
Dnb. An
licet tunc
assistere
sumptioni
Eucharistiæ,
quæ fit
ex communicato
præconsecrat.
Non licet
tunc ex præ-
consecrato
communicare.

31
Potest quilibet
assistere
dispensationi
Missæ extra
Missam rē.
Nauarr.

Excepto sa-
cramento
Ordinis.

Dubitari tamen potest octauo, an liceat assistere dispensationi huius sacramenti, quæ extra sacrificium fit ex præconsecrat, ut cum in aliquo altari Sacerdos assistit ad dispensandum hoc sacramentum, & non ad sacrificandum: quia tunc illa dispensatio non est pars sacrificij, sed pure sacramentalis: ergo non comprehenditur sub diuinis officiis, quibus licet assistere in his festiuitatibus ex vi huius concessionis: ergo non licebit aliis fidelibus non privilegiatis huic dispensationi Eucharistiæ assistere. Et quidem in eo casu videtur probabilior communis sententia; scilicet non esse licitam huiusmodi communionem in his festiuitatibus: quia nec est diuinum officium, prout ibi sumitur, nec pars sacrificij, & ita posset communis illa opinio satis commode limitari, si autores eius vellent, nimirum ut procedat de Eucharistiæ sacramento, per sese considerata, & ut extra sacrificium dispensari possit; non vero ut in ipso sacrificio fit, participando ex illo pro modo & conditione offerentis. Vnde, si in privilegio interdum distincte conceditur facultas audiendi Missam, & communicandi tempore interdicti; id fit, ut simpliciter communicari liceat, siue in sacrificio, siue extra illud.

De aliis vero non dubito quin possint assistere dispensationi talis sacramenti, etiam extra sacrificium factæ; non quidem ex peculiari concessione, cap. Alma: nam ibi nulla est, ut argumentum factum probat, sed ex communi iure, vel potius ex non prohibitione iuris communis: quia tempore interdicti non est prohibitum videri, & adorari Corpus Christi, nisi in Missa, ut supra cum Nauarr. notauimus, assistendo autem illi communioni fere nihil aliud fit. Item, quia non est prohibitum fidelibus assistere tempore interdicti administrationi illius sacramenti, quod eodem tempore licite ministratur: nam, si Baptismus solemniter tunc ministratur, quilibet alias non prohibiti, vel excommunicati possunt ibi assistere: imo ipsa solennitas hoc fere secum affert. Idemque est in sacramento Confirmationis: idem erit ergo in presenti, vel in sacramento Extreme unctionis, si ex privilegio alicui detur de matrimonio vero non est dubium; nec etiam de penitentia, dummodo non sit periculum audiendi confessionem. Solum in sacramento Ordinis ministrando est specialis ratio exceptionis: quia inter sacrificandum ministratur, Et ideo, nisi alias liceat sacrificio assiste-

Ratio generalis est, quia, quoties iura prohibent audire diuina officia, non comprehendunt sacramenta; hæc enim prohibent dare vel recipere; non vero assistere illis, aut ea videre vel audire. Huius autem iuris ratio esse potest: quia dispensatio alicuius sacramenti non est diuinum officium per se commune omnibus fidelibus, id est, quod fiat nomine omnium, & cui alij quasi per se assistant, suo modo participando & communicando in tali officio; sed est peculiare ministerium, quod per se transigitur inter dantem, & recipientem: ad quod aliorum presentia est (ut sic dicam) accidentaria, & quasi concomitans: & ideo non est magis prohibita ex vi interdicti, quam assistere in Ecclesia, aut videre Eucharistiam, vel quid simile. Atque ex his satis videtur constare, quæ officia, & quibus diebus sint vel non sint prohibita ex vi generalis interdicti loci.

De prohibitione diuinorum officiorum in aliis interdictis.

¶ Ono superest, ut breuiter dicam de aliis interdictis quoad hæc eadem officia diuina. Et primum de interdicto speciali locali dicendum est, in re antiquo esse prohibitum, & facere & audire in illo omnia diuina officia, quæ superius explicata sunt: & quæ prohibentur in tota aliqua terra per interdictum generale. Hoc patet ex eisdem iuribus saepe citatis; & quia quoad hoc eadem est proportio, seu eadem efficacia interdicti singulariter lati circa locum in quem fertur. Hoc autem antiquum ius respectu interdicti specialis loci immutatum non est per cap. Alma, ut constat ex dictis supra de sacrificio Missæ: nam eodem modo loquitur caput illud de Missa & de aliis diuinis officiis; notauitque hoc Couarru. dicit. §. 5. numer. 2. Et ideo de hoc interdicto quoad hunc effectum nihil superest dicendum.

Idemque fere est de interdicto personali, tam generali, quam speciali seruata proportione. Nam per interdictum hoc prohibentur omnes personæ, quæ illo ligantur, ne hæc officia facere, aut eis interesse possint, quocumque in loco, ut ex eisdem iuribus constat. Neque in hac aliqua moderatio facta est præter illam specialem ca. Alma. Vbi in illis quatuor festiuitatibus, interdicti permittuntur interesse diuinis cum limitatione ibi contenta, & à nobis supra declarata circa sacrificium Missæ. An vero liceat personis non interdictis audire hæc officia si ab interdictis dicantur; & conuerso an clerici non interdicti possint ea dicere, quamvis personæ interdictæ ad sint, si eas excludere non valeant; dictum supra est de sacrificio Missæ, & idem est hic proportionaliter sentiendum.

SECTIO IV.

Quam graue peccatum sit in Ecclesiasticis personis violare interdictum circa diuina officia, & quibus modis id fiat & puniatur.

De hac re distinctius dicamus; oportet in primis distinguere duo genera personarum, quæ possunt interdictum violare; scilicet Ecclesiasticarum, & laicarum. Sub laicis comprehenduntur.

prehenduntur omnes non Ecclesiastici, de quibus A
postea. Sub Ecclesiasticis ergo comprehenduntur
in primis clerici omnes, à prima tonsura vsque ad
quemlibet superiorem ordinem. Censet autem Co-
narruu. d. capit. Alma. p. 2. §. 4. numer. 5. excipiendos
clericos coniugatos, etiam cum vnica, & Virgine,
quia in capit. vnico de clericis coniug. in 6. dicitur,
hos clericos gaudere quidem priuilegio canonis &
fori, si tonsuram, & vestes clericales deferant; in e-
geris autem non gaudere priuilegio clericali, etiam
si tonsuram & habitum deferant, & Concil. Tri-
dentin. sess. 23. capit. 6. de Reformat. addit, vt,
præter tonsuram & habitum, ad alicuius Eccle-
siæ seruitium, vel ministerium ab Episcopo sint de-
putati, eidemque Ecclesiæ seruiant vel ministrent.
Ex hoc ergo inferri hos clericos quoad obseruationem
interdicti nullo gaudere priuilegio; quia illud
nec est canonis, scilicet, Si quis suadente, nec fori, vt
per se constat, & est priuilegium clericorum pro-
prium, quia illo non gaudent laici: ergo illo non
fruitur huiusmodi clerici, ergo in præsentem materia
perinde reputandi sunt, atque laici. Sed, licet hæc
ratio probabilis sit, nihilominus ego non censeo il-
los esse excipiendos, si habeant conditiones omnes
à Concilio Trid. requisitas, cuius rationem statim
declarabo, & ex illa patebit responso ad rationem
Couarr. Sub hoc etiam membro comprehenduntur
religiosi omnes, etiam si ordinem non habeant,
imo & moniales, ex omnium sententia, quod ex di-
cendis euidentius constabit. Nunc ratio est, quia
celebrare diuina officia publice & in communi, vel
in illis aliquo modo ministrare ad omnes has perso-
nas pertinet quasi ex officio seu ratione status: &
ideo quoad hoc munus omnes hæ personæ repu-
tantur tanquam clerici, vel tanquam personæ Ec-
clesiasticæ, prout re vera sunt.

Et ex hac ratione probatur id quod dicebam de
clericis coniugatis, in quibus concurrunt omnia à
Concilio Tridentino requisita. Nam illi, si sunt de-
putati ab Episcopo alicui Ecclesiæ, & in illa mini-
strant tanquam clerici, etiam sunt ministri ex offi-
cio, & ratione status sic acceptantur ab Ecclesiâ: er-
go quantum ad hunc finem, seu ad præsentem mat-
teriam vere se gerunt vt personæ Ecclesiasticæ: ergo
in hoc numero computandi sunt; non tam propter
priuilegium, quam propter officium, & ministerium,
cum tali statu & ordine coniunctum. Vnde, vt
statim videbimus, hæc personarum distinctio non
fit præcipue propter priuilegium, sed maxime pro-
pter onus & obligationem; quæ re vera cadit in hu-
iusmodi clericos prædictas conditiones habentes.
Et ideo mirum non est, quod etiam gaudeant aliqua
facultate, vel licentia, quæ cum ipso onere coniun-
cta est, iuxta dicta in 1. sect.

Deinde aduerto, posse clericos interdum violare
interdictum modo aliquo communi laicis, & tunc
non se gerunt vt clerici, ideoque hic modum illum
non consideramus, sed quæ de laicis infra dicemus;
illi communia sunt, præterea suppono clericum non
violare interdictum per actus solius iurisdictionis,
quia non prohibentur. Solum ergo quod ad præsentem
attinet, violare illud possunt vel exercendo actus
ordinis prohibitos, vel modo prohibito per inter-
dictum, vel ministrando in illis aliquo modo pro-
prio Ecclesiasticarum personarum.

Prima assertio.

4 **D**ico ergo primo, in Ecclesiasticis personis vio-
lare quodcumque interdictum celebrando di-
uina officia ex genere suo est peccatum mortale.
Est communis conclusio quam (licet Caietan. verb.
Interdictum, dubitet) omnes Summi & vt clarum
supponunt; & Soto d. 22. quæst. 3. articul. 1. concl. 5.

& Nauarr. capit. 27. numer. 187. Et probatur mani-
feste: nam iura directe & grauiter prohibent has a-
ctiones Ecclesiasticis personis ex vi interdicti; ma-
teria autem illius prohibitionis grauis est, vt per se
constat; modus etiam prohibendi grauis est: scilicet
& verbis rigorosum præceptum indicantibus, &
interdum sub grauissimis pœnis: ergo tale præce-
ptum obligat sub mortali. Deinde probatur indu-
ctione in singulis interdictis. Et primo de interdi-
cto speciali personali, quod in præsentem videtur gra-
uius obligare, est res manifesta: quia illa est censura
grauissima huic personæ imposita propter culpam
suam; ergo in materia sacra & graui illam violare,
est ex genere suo peccatum mortale. Item ob hanc
causam, quoties iura aliquid videntur remittere de
rigore interdicti, semper aliquam exceptionem
faciunt earum personarum, quæ sua culpa cau-
sam dederunt interdicto: quia nimirum illæ sunt
personaliter & specialiter interdictæ, sentiunt er-
go hanc obligationem in talibus personis esse gra-
uissimam.

In secundo ordine videntur esse illi, qui perso-
naliter interdicti sunt generali interdicto, inter
quas, & alias hæc est differentia, quod non propter
propriam culpam ligatæ sunt; at censura, & prohi-
bitio, eadem est: ergo in eadem materia eadem gra-
uem obligationem inducit. Nam quod prohibitio
illa posita sit propter culpam propriam, vel alienam;
non est differentia sufficiens, vt illius transgressio in
vno sit peccatum mortale, & non in alio. Quia præ-
ceptum iustitiam suam totam vim & efficaciam habet,
etiam si aliquid onerosum prohiheat, vel mandet
propter commune bonum, absque vlla culpa eius,
cui imponitur.

Tertio hinc facile fit gradus ad interdictum spe-
ciale loci, tum respectu eorum, qui causam illi de-
derunt; nam in illis habet vim personalis & spe-
cialis; tum etiam respectu aliorum, quia in eos ha-
bet vim quandam generalis interdicti, non quidem
absolute ligantis personas, sed quoad non celebra-
da diuina in tali loco, vel tempore: ergo respectus
tam grauem obligationem inducit hoc interdictum
in singulis personis respectu talis loci, sicut interdi-
ctum generale personale respectu omnium loco-
rum. Imo ex parte videtur esse grauior propter ma-
iorem determinationem, & specialitatem prohibi-
tionis.

Tandem hæc ratio cum proportionem accommo-
dari potest ad interdictum generale loci: quia vero
post cap. Alma, illius transgressio tantum consistit in
modo, ideo in hac parte videtur esse leuior. Nihilo-
minus tamen non dubito, quin illa etiam sit grauis
materia, & sufficiens ad peccatum mortale: quia in
rebus moralibus modus interdum valde necessarius
est ad honestatem morum, & ad commune bonum.
Nam celebrare v. g. cum vestibus sacris ad modum
pertinet; & tamen obligatio seruandi talem modum
grauissima est; & multa similia diximus agentes de
Sacramentis: ita ergo est in præsentem. Eo vel maxi-
me, quod ille modus, licet non sit de substantia di-
uini officii, quod celebratur: nunc tamen est veluti
de substantia huius interdicti, quod seruari præci-
pitur: & ideo, sicut Ecclesiæ quantum est ex se in-
tendit obligare grauiter ad illius interdicti obserua-
tionem: ita maxime obligat clericos, & religiosos ad
illum modum obseruandum: quoad hoc ergo sem-
per manet illa obligatio sub mortali. Alioquin in-
terdictum illud fere totam suam vim amisisset con-
tra intentionem cap. Alma, in illis verbis, *Ceteris, quæ
circa obseruationem interdictorum à nostris sunt prædecessori-
bus instituta, in suo robore duraturi.* Vnde in Clement. Clem. 1. de
1. de Sent. ex com. de quibusdam violentibus hoc in-
terdictum prædicto modo dicitur, *Non absque dam-
no cathedralium & Parochialium Ecclesiarum, & scan-
dalo plurimorum dirumpendo netum Ecclesiastica disci-
plina.*

Clem. 1. de
Sent. ex com.

Plina; generalia locorum interdicta presumptione damna-
bili violare presumunt. Quae verba manifeste indicant
peccatum mortale etiam ante illam Clementinam:
nam post illam evidens est, cum propter illam cul-
pam imponat excommunicationis poenam. Quod
est signum illam culpam ante etiam fuisse grauem:
non enim culpa grauis est, quia propter eam excom-
municatio imponitur, sed est conuerso, quia ipsa gra-
uis est, ideo censura punitur. Et simile argumentum
potest sumi ex Clem. 2. co. ti. & ex aliis textibus sta-
tim afferendis.

Quamuis autem haec assertio ita generatim pro-
posita certa sit, in particulari saepe est difficile iudi-
care, an sit mortale, necne? quod tamen discernere
est necessarium, tum propter conscientias, tum et-
iam propter iudicium ferendum de poena Ecclesia-
stica. Neque agimus de excusatione peccati morta-
lis ob indeliberationem, seu inaduertentiam: nam
hoc nihil habet hic speciale, sed applicanda est gene-
ralis doctrina: solum ergo ex parte materiae possunt
nonnulla dubitari.

Enodantur aliqua dubia.

⁹ **P**rimum est, an exercere actum alicuius ordinis
minoris contra interdictum aliquo ex modis
praedictis sit sufficiens ad materiam peccati morta-
lis. Nam Soto dicit articulo 1. explicando 5. conclus.
videtur hoc limitare ad actum alicuius ordinis sacri.
Sed ille non loquitur de grauitate culpa, sed de ir-
regularitate, de quo infra. Contrarium vero suppo-
nere videtur Sylu. interdictum, 5. q. 3. & 4. in princip.
& quaest. 5. versicul. 1. & 4. nam dicit prohibitionem
Ecclesiae esse generalem de omnibus etiam minori-
bus; & transgressionem eius per talem actum, seu v-
tium ordinis minoris esse sufficientem ad irregulari-
tatem contrahendam, quae, quando incurritur per
modum poenae videtur esse sufficiens indicium pec-
cati mortalis; quia est grauisima poena. Et quid-
quid sit de irregularitate mihi videtur illa grauis sa-
tis materia pro culpa mortali: cum sit actio sacra, ad
quam ex officio minister est consecratus: cum ergo
Ecclesia directe interdicat illud ministerium, non
caret graui culpa qui illud praecipuum transgredi-
tur. Eo vel maxime, quod hoc ministerium semper
sit cum aliqua cooperatione ad sacrificium Missae;
vel aliud sacrum officium; propter quod maxime
interdicitur: & ideo, per se loquendo, haec est suffi-
ciens materia, nisi actio esset tam parua. & ita solitaria
seu praecisa ab alia cooperatione, ut moraliter quasi
nihil reputaretur. Addendum etiam hic est, quod
supra notauimus agendo de excommunicatione,
secundum praesentem consuetudinem vix dari v-
sum minorum ordinum, ita proprium clericorum,
ut non possit per laicos exerceri: & ideo, quantum
ad praesentem attinet, haec quaest. fere iam locum non
habet, nisi quatenus est communis laicis, de quibus
infra dicturi sumus.

¹⁰ **S**ecundum dubium est, an publice canere in Ec-
clesia diuinum officium, vel aliquam partem eius
contra interdictum sit sufficiens materia peccati
mortalis: ut v. g. quod religiosus in choro dicat co-
pletorium, aut vespers cum aliis. Et ratio dubij est,
quia illud etiam potest interdum facere laicus: &
ideo non videtur hoc in clerico habere specialem
grauitatem. Respondetur, quidquid sit de laico, de
quo infra: in clerico hoc esse peccatum mortale,
quando ut clericus seu persona Ecclesiastica ad illud
officium deputata, tale munus exercet: prout esse in-
telligitur, quando aliquis ut pars illius cleri sed com-
munitatis Ecclesiasticae illud officium celebrat: sicut
concurrunt religiosi in choro cantantes: & clerici
seculares, qui ratione beneficii, vel alio simili titulo
in choro assistant: nam ad hos omnes pertinet di-
recte illa prohibitio celebrandi tale officium, & ma-

Ateria de se est grauis. Oportebit tamen, ut pars ali-
qua notabilis officij dicatur, qualis erit, verbi gratia
vna hora canonica, vel magna pars eius; nam dicere
vnum versum, imo etiam vnum psalmum, non vi-
detur esse mortale seculo scandalo. Dicere autem
publice orationem diuini officij praemisso. Dominus
vobiscum: grauis materia esse videtur, quia & est actus
ordinis sacri proprius, & licet quantitate, ut iudi-
cam, non sit magnus: tamen qualitate reputatur
valde grauis.

Et per haec, quae in his duobus dubijs dicta
sunt, potest iudicium ferri de aliis similibus: ut
verbi gratia, de benedictione aquae, aut asperzione
solenni, quae fieri solet diebus Dominicis, an per se
sit sufficiens materia peccati mortalis: item de be-
nedictione Episcopali solenniter data, & similibus.
Dicendum est enim esse sufficientem materiam, per
se loquendo: nam, licet actus videantur esse bre-
ues: tamen sunt actus annexi ordinibus sacris: &
sunt actus in suo ordine graues, & magnae auctori-
tatis. Et ideo semper loquimur de his, ut solem-
niter factis: nam quod sacerdos ingrediens cum
aliis Ecclesiam interdictam eos aspergat aqua be-
nedicta, nullum peccatum est: quia neque illud est
officium diuinum, neque proprie est actus ordi-
nis: unde non est per interdictum prohibitus. I-
demque est de priuata benedictione Episcopali, quam
domi suae, vel per viam incedens tribuit: non enim
est ex actibus sacris, qui per interdictum prohiben-
tur.

Tertio potest dubitari circa interdictum gene-
rale loci, an praetermittere vnam tantum circum-
stantiam ex his, quae praecipuntur, sit sufficiens ma-
teria peccati mortalis, ut v. g. an dicere Missam in
Ecclesia apertis ianuis, & seruatis aliis conditionibus
sit peccatum mortale. In quo Doctores communiter
sentiunt huiusmodi transgressionem sufficere ad
peccatum mortale, ut colligitur ex his quae tradunt
Couarr. dict. 5. 4. num. 6. versicul. 14. Syluest. Interdi-
ctum, 5. q. 5. in princip. Tabiena n. 2. Armilla nu. 43. qui
citant Hostiensensem Ioannem Andream, Calderinum
& alios. Et fauet dicta Clem. 1. de Sent. excomm. vbi
interdictum in vna sola conditione violatur: ni-
mirum, quia ianuis non omnino apertis, sed perfo-
ratis, seu fenestris in eis factis diuina officia celebra-
tur: & nihilominus transgressio exaggeratur, ut val-
de grauis. Ratio vero esse videtur, quia forma illius
interdicti constituitur nunc ex illis conditioni-
bus, ut, qualibet ex illis circumstantiis est valde
necessaria: & ideo est materia grauis illius praec-
pti: cuius indicium etiam est: quod in omnibus iuribus,
in quibus haec officia tempore interdicti permit-
tuntur, semper adiciuntur expresse omnes illae co-
ditiones. Neque satis erit, quod praetermissa vna
conditio, verbi gratia, quod ianuae sint clausae, alia
via caueatur, ne officia a personis prohibitis au-
diantur: quia hic est finis praec-
pti, non materia: ne-
nemur autem non solum finem, sed etiam mate-
riam praec-
pti obseruare: imo potius materiam,
quam finem. Vel (quod idem fere est) lex haec inter-
dicti non solum cauit, ne diuina officia audirentur:
sed etiam ne audiri possint quantum est ex modo
quo fieri permittuntur, ut sumitur ex caput. Quod in
te, de penitentiis & remiss. & ideo obseruatio illius
modi quoad omnes & singulas circumstantias gra-
uis materia est. Atque haec sententia verissima est, &
conformis communi sensui, & existimationi Eccle-
siae, quae in his rebus moralibus magnum pondus
habet.

Solum videntur aduertenda duo. Primum est,
grauitatem hanc non consistere in sola circum-
stantia, sed in officio dicto sine tali circumstantia:
nam

*Quia culpa
grauis est id-
eo censura
punitur, non
est conuerso.*

*2. Dub. an
exercens a-
ctum mino-
ris ordinis
contra for-
mam inter-
dicti, peccet
mortaliter.
Soto.
Syluest.*

*10. Dubium 2.
An casus
diuinum offi-
cium in Ec-
clesia contra
interdictum
prohibitionis
sit mortale.*

nam inde fit, vt totū officium dicatur modo indebito; & quia officium est res grauissima, ideo etiam illa transgressio grauis est. At vero si fieret contra circumstantiam ab officio subsecuto, illa per se non esset materia grauis huius transgressionis, vt verbi gratia, si pulsarentur campanæ ad Missam, & aperiretur ianua & conuocaretur populus, si postea Missa non diceretur per se & ex vi interdicti, non esset illa grauis transgressio exterior, quando quidem in principali materia & per se prohibita non violatur. Dico autem, exterior, nam, si id fieret animo faciendi sacrum, interius quidem iam peccatum esset graue: mutata vero intentione externum peccatum non esset consummatum. Vnde si à principio fieret absque tali intentione, solum ad aliquam ostensionem, vel alios fines, per se loquendo, non esset transgressio mortalis contra interdictum: ratio- nem autem scandali, moraliter loquendo, semper erit peccatum mortale. Hinc etiam secundo aduerimus, necessarium esse ad hanc grauitatem culpæ, vt totum aliquod officium, vel magna pars eius sine tali circumstantia fiat: nam, si verbi gratia, solum dum fit offertorium, vel in vltima parte Missæ post consumptum sacramentum sit aperta ianua Ecclesiæ, non opinor illam esse materiam peccati mortalis. Imo, si id casu contingat, & non omnino voluntarie, nullum erit peccatum: vt verbi gratia, si aliquis ingrediens Ecclesiam tempore interdicti ianuam apertam relinquit, non tenetur sacerdos, qui Missam dicit, statim sistere donec ianua claudatur: & licet interim dum clauditur Epistolam aut Euangelium dicat, nihil peccabit: quia per illum non stat, & alioquin non decet tam facile interrompere sacrum ministerium: satis ergo est vt caueat, ne nimia sit dilatio, & si oportuerit, vt signo aliquo id admoneat, loci & temporis oportunitatem aut decentiam seruando.

Secunda assertio.

14. Dico secundo, clerici, qui violant interdictum exercendo actum proprium sui ordinis, eo modo, quo à laicis exerceri non potest, irregulares fiunt & alias censuras & inhabilitates in iure expressas incurrunt. Hoc est quasi axioma in hac materia, vt notantur Glossa & Doctores in cap. Episcoporum, de priuilegiis in 6. & in cap. Is qui, de sententia excomm. in 6. Abbas cum aliis in cap. Postulatus, num. 5. de Clerico excomm. ministr. Couarr. supra §. 2. num. 2. Nauarrus cap. 27. numer. 187. Soto dist. 22. quaest. 3. art. 1. conclus. 5. Richardus in 4. d. 13. art. 4. quaest. 1. Colligitur ex cap. Is qui, §. Is vero, de sent. excomm. in 6. vbi sermo est de illo, qui scienter in loco celebrat supposito interdicto, quod etiam de generali omnes intelligunt: nam ita loquuntur iura de quolibet loco prohibito per interdictum generale, à fortiori autem comprehenditur interdictum speciale loci, vt ex vi etiam verborum constat. Et eadem ratione comprehenditur ibi omne interdictum siue ab homine, siue à iure latū sit: quia lex generalis est. Quā- tis nunc propter Extrauag. Ad eundem, 2. necessarium fit ad incurrendam hanc irregularitatem, vt locus nominatim declaratus seu denunciatus sit interdictus. Ex illa autem particula, Is qui, aperte constat penam esse generalem, & comprehendere omnem clericum siue regularem siue secularem: præsertim cum addatur exceptio, nisi iure vel priuilegio super hoc aliquid concessum sit: comprehendit ergo omnem personam, quæ huiusmodi concessionem non habet. In interdicto autem ab homine sufficit vt validum sit, licet fortasse sit inutile seu iniue latum, iuxta generalem doctrinam datam de censuris in communi.

Propter particulam autem, scienter, excusabitur in primis ab hac irregularitate, qui ex ignorantia probabili hoc facit. Deinde probabiliter opinor

Fr. Suarez tom. 5.

A excusari omnem illum, qui directe bona fide id facit, etiam si fortasse negligens sit etiam ex graui culpa, dummodo ignorantia affectata non sit: quia alias illa particula, scienter, nihil operatur: quia ignorantia inuincibilis per se habet excusare, vt sæpius in superioribus diximus. Rursus, quamuis verbum celebrat, absolute prolaturum, videatur de sacrificio Missæ quasi per antonomasiam dici: nihilominus proprie & in rigore comprehendit cuiuscumque diuini officii celebrationem. Et ita sumitur in presenti textu iuxta omnium expositionem, cōsentaneam proprietati verborum, & aliis iuribus, quæ statim referemus. Additur præterea in illo textu solum Pontificem summum posse in hac irregularitate dispensare: quod intelligendum est nunc iuxta limitationē de irregularibus occultis Episcopo commissis per Concil. Trident. sess. 24. c. 6. de reformat.

Denique additur in eodem textu alia pena his verbis, Et ideo efficitur ineligibilis, quod nec ad eligendum cum aliis debet admitti. Per quæ verba irregularitati adiungitur quædam suspensio, nam ex vi irregularitatis fit quidem aliquis inhabilis vt eligatur, argumento textus in cap. Si celebrat, de Clerico excommunicato ministrante ibi, quia ad suspensionem eorum eligitur, à quorum perceptione à sanctis Patribus est priuatus. Sic enim in presenti dicere possumus, si irregularis eligatur (electione nimirum Ecclesiastica) aliquo modo eligi ad vsum ordinum, à quorum perceptione est prohibitus, & ideo talis electio prohibita etiam est: specialiter vero ex vi huius textus videtur iste irregularis ita ineligibilis fieri, vt electio eius irrita sit: hoc enim in rigore significat vox illa, Ineligibilis. Et confirmari etiam potest ex c. 1. de Postulat. prælat. vbi postulatio personæ, quæ interdictum violauerat repellitur, vt indigna. Quod verbum videtur in rigore significare esse nullam, sicut electio indigna nulla est. Et quoad hoc est eadem ratio de postulatione, & electione: vt ex eodem textu colligitur, & ex Glossa, Panormitano, & aliis. At vero irregularitas ex se non priuat potestatem eligendi, quia non priuat vsum iurisdictionis: & ideo dum in dicto §. Is vero, additur, huiusmodi irregularem non esse admittendum ad eligendum, noua pena adiungitur: quæ non potest esse, nisi suspensio quædam.

15. Et ita est intelligenda Glossa ibi, quæ dicit, hunc amittere potestatem eligendi actiuam & passiuam. Alia vero Glossa in dict. c. 1. de Postulat. prælatorum, verb. Personam, expressæ hanc esse suspensionem, & supra notatam materiam de suspensione, circa hoc caput superiora. ideo eligere non posse. Subiungit vero etiam non posse beneficium conferre, nec excommunicare. Quod colligitur ex c. vltimo de Excessib. prælatorum, vbi omnem institutionem, destitutionem, collationem præbendarum, & excommunicationes, seu interdicti sententias à quodam Episcopo post violationem interdicti factas, decernuntur irritæ & inanes. Hanc vero suspensionem dicit Soto esse ab officio & beneficio: & idem supponit Caietanus in verbo Interdicti violatio. Ego vero non inuenio in iure circa hoc suspensionem à beneficio, sed solum ab officio; ex qua non inferitur alia. Atque hinc obiter intelligitur has penas priuationis passiuæ & actiuæ electionis non esse dependentes ab irregularitate, sed per se impositas: ita vt illas incurrant etiam qui irregulares fieri non possunt, vt demoniis notauit Nauarrus cum Calderino dict. numer. 187. Quæ autem transgressio interdicti sufficiat ad hanc irregularitatem, & alias penas dictas incurrendas disputatur late à Doctores: breuiter tamen dicendum est: Violationem hanc scienter factam, cum culpa mortali, quacumque ratione committatur, celebrando ex officio in loco interdicto, cōtra formam à iure præscriptam, satis esse ad has penas incurrendas. Quia illa est grauis violatio, & celebratio simpliciter prohibita in loco interdicto, & in illo textu nihil aliud requiritur: quid vero signi-

Bbb ficemus

Viola nō in terdi etum ex ignora tia etiam culpabilis vñat panā hanc.

Con. Trid.

16.

Priuatione etiam dicti clerici electione passiuæ & alia Ecclesiæ.

Cap. 1. de Postulat. prælator.

Glossa. Panorm.

Videantur verb. Personam expressæ hanc esse suspensionem, & supra notatam materiam de suspensione, circa hoc caput superiora.

Soto. Caietani.

Nauarr.

Glossa.

Abb.

17.

ficemus per illam particulam, *ex officio*, in puncto sequenti declarabitur. Quod vero talis culpa in foro altam conscientie necessaria sit, probatur, quia hec irregularitas imponitur, ut pena gravissima: & ideo non incurritur nisi intercedente gravi culpa: quamvis alia irregularitas, quæ non est pena, soleat contrahi sine culpa; ut in simili dictum est latius tractando de excommunicatione. Est etiam huius rei optimum signum, quod cum hac irregularitate coniunguntur alie penæ, & censuræ, quas certum est non incurri sine culpa mortali. Aliqui vero extendunt hanc irregularitatem non solum ad eum, qui celebrat, sed etiam ad eum, qui auctor est ut alius celebret, & ad superiorem, qui id facere permittit. Ita sentit Maiolus lib. 3. de Irregularitate c. 20. num. 7. & c. 23. num. 9.

Maiol.

Veruntamen non existimo hoc esse verum ex vi illius §. *si vero*, quæ ibi de celebrante loquitur, & non de aliis; & in materia penali non est admittenda extensio, ut supra de censuris & excommunicatione diximus, & quoad hoc est eadem ratio de irregularitate. Nec etiam in aliis iuribus inuenio illam extensionem factam, & ideo illam non admitto. Solum inuenio in capit. *Episcoporum*, de Privilegiis in 6. mentionem fieri de his, qui celebrant, vel faciunt celebrare divina in locis interdictis; & in eos præter alias penas à iure statutas, novam penam imponi interdictis ab ingressu Ecclesie, de quo interdicto quid sit, & quam vim habeat, postea generatim dicemus; illa vero pena non est propria clericorum, sed laicos etiam comprehendit, si celebrare faciant, vel alia ibi prohibita, quatenus ab eis fieri possunt, ut ex ipso textu constat: Irregularitas autem de qua agimus, solum in clericos fertur, si celebrant, non vero si celebrare faciunt.

Obiter vero in illo cap. *Episcoporum*, notanda sunt illa verba, *Præsumperint, & donec satisfecerint*, &c. ut intelligatur quando incurritur, & quantum duret illa specialis pena iuxta vim & proprietatem illorum verborum, quam sæpe in superioribus declaravimus. Similis huic est alia pena excommunicationis, quæ fertur in Clement. 2. de Sentent. excomm. contra dominos temporales qui cogunt aliquem ad celebranda divina in suis terris interdicto suppositis; quem textum late exposuimus supra disp. 27. sect. 4. In Clementina etiam 1. & 3. eod. tit. habentur speciales penæ excommunicationis late in religiofos non servantes hoc interdictum locale; vel celebrando in loco interdicto, vel etiam alios admittendo, quæ in superioribus tactæ sunt, & tractando etiam de excommunicatione.

Præter has autem penas, quæ ipso iure feruntur, sunt alie, quæ ferendæ sunt iuxta modum in iure præscriptum. Nam in cap. *Auctoritate*, de Privilegiis in 6. in genere dicitur, hos transgressores per locorum ordinarios esse compescendos. Deinde in capit. *Postulasti*, §. *Quasi iussu*, de Cleric. excomm. ministrante, de clericis hoc interdictum violantibus dicitur, esse beneficiis spoliandos: De monachis vero, & monialibus, esse in arctiora monasteria ad agenda penitentiam detrudendos. Veruntamen, ut ex textu constat, ibi non est sermo de quibuscumque violatoribus huius interdicti; sed de his, qui adeo pertinaces erant in eo delicto, ut etiã propter eam causam excommunicati (scilicet ab homine) in eadem contumacia cum interdicti contemptu perdurabāt. Et ita censeo verum, quod significat ibi Glossa verb. *Spoliandi*, ante huiusmodi contumaciam, secundum illud ius, non esse dignos tali penam; licet oppositum videatur in sinuare Nauarrus cap. 27. num. 187. & multi alii qui absque ulla limitatione dicunt violatores interdicti his penis esse afficiendos: ut patet etiam ex Panormitano ibi num. 5. & Couarr. supra §. 2. num. 2.

Denique addunt hi auctores cum Glossa in dict.

20.

A c. *Postulasti*, verb. *Celebrare*, huiusmodi clericos posse per Episcopum deponi; citatq; illa Glossa capit. *Latoris*, eodem tit. de Clerico excommunicato, ministran. Quod, recte perpensum, loquitur de interdicto personali, non de locali: tamen ex paritate rationis videtur sumi argumentum, quod hic habet maiorem efficaciam, quam in aliis, quia omne interdictum ad personam relatum respectue seu proportionaliter reducit ad personale; inducit enim censuram & prohibitionem eiusdem rationis. Tamen suppositis, quæ diximus, ex alio generali principio videtur illa sententia magis certa. Nam illud delictum post tot censuras & penas, & cum tanta contumacia & contemptu est gravissimum, & ideo depositione dignum.

Eandem irregularitatem incurere violatores interdicti personales.

Ex his ulterius infertur, eandem irregularitatem incurri violando interdictum personale, siue speciale siue generale, probaturque à simili ex dictis de locali propter rationem paulo antea factam. Efficacius tamen probatur ex cap. *Is cui*, de Sent. exco. in 6. vbi dicitur: *Is qui est Ecclesie interdictus ingressus, irregularis fit*, si contra interdictum huiusmodi divina in ea ingerat in suo agens officio sicut prius. Et additur ratio. Cum sibi per consequens censetur in ipsa divina celebratio interdicta, in quo textu primum est advertendum, illud interdictum, de quo in eo agitur, non esse locale sed personale: nam quando quis interdictus ab ingressu Ecclesie, Ecclesia ipsa non manet interdicta: tum quia in ea possunt celebrari & audiri divina ab aliis: tum etiam quia talis persona interdictus respectu omnium Ecclesiarum, & tamen non omnes sunt interdictæ: est ergo illud interdictum personale: recte ergo ex illo colligitur, per huiusmodi violationem interdicti personalis incurri irregularitatem. Nec refert, quod illud non sit interdictum simpliciter, ut sic dicam, sed limitatum ad talem locum, nimirum Ecclesiam: nam potius inde à minori sumitur argumentum. Nam, si ob violatum interdictum personale secundum quid incurritur irregularitas: multo magis incurritur ob violatum interdictum personale simpliciter. Item ob rationem textus, quæ non fundatur in speciali ratione talis interdicti, sed quia per illud est prohibita celebratio divinorum in Ecclesia. Quæ ratio habet locum in omni interdicto personali: imò in aliis directè, & immediate: in illo vero quasi simpliciter, seu per consequens, ut dicitur in textu.

Possent autem aliquis cogitare, textum illum limitandum esse ad interdictum speciale, seu quod fertur in aliquem propter propriam eius culpam: quia hoc modo interdicti solet aliquis ab Ecclesia ingressu. Et ideo penam hanc non esse extendendam ad interdictum personale generale: quia illud non videtur cum tanto rigore obligare, si non feratur in aliquem propter propriam eius culpam. Sed hoc non ita est, quia in illo textu absolute est sermo de interdicto personæ: neque enim interdictum ab ingressu Ecclesie necessario limitatur ad speciale: posset enim aliquis populus generaliter interdicti ab ingressu Ecclesie: nam si potest interdicti simpliciter, cur non etiã secundum quid? Et simili argumento convincitur, posse aliquem sine propria culpa interdicti ab ingressu Ecclesie, & à celebratione in illa: si nimirum clerus hoc modo generaliter interdicatur, & tunc etiam in persona sic generatim interdicta haberet locum decisio dicti capit. *Is cui*: nam ille simpliciter est interdictus ab ingressu Ecclesie. Nec refert, quod ille sit interdictus propter propriam culpam, vel sine illa: tum quia hoc in textu non limitatur: tum etiam quia hoc non variat substantiam censuræ & prohibitionis, licet fortassis aliquid con-

ferat

ferat ad gravitatem eius: tum denique, quia in violatione interdicti localis, vt aliquis irregularitatem incurrat violando illud, non est necesse vt propter propriam culpam fuerit interdictus: ergo neq; in interdicto personali necessarium erit, cum a nullo iure hoc declaratum sit. Non melatet, Couarruiam dicta relect. p. 2. §. 1. n. 3. interpretari illud cap. l. cui, de interdicto ingressus Ecclesie lato in aliquem ob contumaciam eius, vel propter crimen, quod sensiteriam Bernardus Diaz. Qui fundantur in verbis textus, quæ exponere necesse est.

Adduntur ergo in dicto cap. l. cui, hæc verbâ. *Talis quoque, si hoc interdictum durante decedat, non debet in Ecclesia, vel cimiterio Ecclesiastico, nisi pœnituerit, sepeliri.* In quibus verbis illud relatiuum, *talis*, duobus modis intelligi potest; primo, vt referat simpliciter hominem interdictum ab ingressu Ecclesie: & ita intelligunt prædicti auctores: & consequenter volunt, illud interdictum habere hunc effectum priuandi sepultura Ecclesiastica, quod habet suam difficultatem disput. sequenti tractandam. Et iuxta hunc sensum consequenter dicunt, in illis verbis loqui Pontificem de homine interdicto propter propriam culpam: quia pœnitentiam non postulat, nisi supposita culpa. Tamē non propterea necesse est, vt in toto textu sit sermo de solo interdicto lato in aliquem propter propriam culpam eius. Vnde Barthardus Diaz solum dixit illi illis posterioribus verbis esse sermonem de interdicto propter contumaciam. Atque ita ex illis solum colligitur, interdictum ab ingressu Ecclesie priuare sepultura Ecclesiastica nisi quando latum est propter propriam contumaciam vel culpam. Quia, si tunc etiam cessat talis effectus illo pœnitentiam agente, multo magis non habebit locum in eo, qui non indiget pœnitentia. Vnde etiam possent illa verbâ vniuersaliter intelligi, tamē sub intellectu alia conditione, nisi pœnituerit, si pœnitentia indigerit; vel certe nisi pœnituerit, id est, nisi vere pœnitens mortuus fuerit; & huius rei specialiter signa dederit, vt sequenti disp. dicemus.

Alio vero modo potest intelligi illud relatiuum, *talis*, vt non referat simpliciter personam interdictam, sed illam, de qua sermo præcesserat, scilicet quæ celebrando in Ecclesia interdictum violauerat. Ex quo sensu non sequitur, hanc pœnam priuationis sepulture esse intrinsecum effectum illius interdicti ab ingressu Ecclesie: sed esse nouam pœnam impositam ob interdicti violationem. Et similiter iuxta hunc sensum non sequitur, in illo textu esse sermonem tantum de persona interdicta propter propriam culpam, quia pœnitentia, quæ in illis verbis postulat, non tam est de culpa propter quam latum est interdictum, quam de culpa commissâ in transgressione interdicti: nam sine pœnitentia vel satisfactione pro illa, non est talis persona ab interdicto, vel pœna priuationis sepulture Ecclesiasticæ, quam propter illam incurrit liberanda. Fitque hæc expositio apparenter ex textu, nam prius statuit pœnam irregularitatis in transgressorem talis interdicti, & immediate post subdit, *Talis quoque, si hoc interdictum durante decedat, &c.* Vbi expendo & particulam, *talis*, quæ non solum personam, sed etiam qualitatē eius refert: ideoque indicare videtur personam affectam eo crimine, & de quo proxime fuerat facta sententia. Et præterea expendo particulam, *Quod*, quæ copulatiua est: & ita videtur priori pœnæ adiungere posteriorem ob idem delictum. Concludo igitur, illam irregularitatem incurri propter transgressionem personalis delicti, siue sit latum propter propriam culpam, siue non: siue per generale, siue per speciale interdictum: nam quoad personalem prohibitionem hæc duo æquiparantur ex cap. *Si sententia* de sent. excomm. in 6. Huc accedunt omnia iura, quæ probant suspensionem ab officio fieri irregularitatem ministrando in diuinis: nam omnes hoc intel-

ligunt de suspensione vel propria vel communi cuiuscunque censura.

Hoc ergo supposito, eodem fere modo exponenda est illa irregularitas, quæ alia, quæ incurritur propter violationem interdicti localis. Nam in primis ex parte personarum generalis est, vt patet ex illis verbis, *l. cui*: & a propria tamen clericorum; vt constat ex peccato propter quod incurritur; quod est ingerere se diuinis in suo officio agendo sicut prius, prout ibi dicitur, quod est proprium clericorum; quia laici non habent aliquid diuinum & Ecclesiasticum ex officio. Vnde etiam colligitur, ipsos clericos non incurrere hanc censuram, nisi ministrando ex officio in aliquo diuino ministerio, ad quod sunt consecrati: ideoq; neq; exercendo quemcunque actum solius iurisdictionis hanc irregularitatem incurrit: tum quia illud non est ingerere se diuinis sicut prius tum etiam, quia illud ministerium non est prohibitum ex vi interdicti personalis, vt patet ex dictis. Neque etiam illam incurrit, si solum se ingerant ita ministrando, sicut laicus posset ministrare, vt v. g. priuatum seruando sacerdoti facienti sacrum, vel aliquid simile.

Circa hoc vero dubitari potest, an incurrat hanc irregularitatem clericus personaliter interdictus publice cantans in choro cum aliis horas canonicas: nam illud potest etiam facere laicus. In contrarium vero est, quia hæc etiam celebratio diuinorum Officiorum quæ fit in horis canonicis, vel aliis diuinis officiis decantandis, est prohibita per interdictum personate, & per se loquendo ex vi institutionis pertinet ad officium clericorum, ergo qui hoc modo concurret ad diuinum Officium, se ingerit diuinis in suo agens officio sicut prius: ergo id satis est ad incurrendam irregularitatem. Nihilominus dicendum est, nisi id faciat cum aliqua solennitate vel modo, qui Ecclesiasticum ordinem requirat, non incurrit irregularitatem. Omnes enim intelligunt illam particulam, *In officio suo*, de officio clericali pertinente ad aliquem ordinem. Vnde est communis doctrina ad incurrendam irregularitatem tria requiri. Primum vt is qui ministrat ordinatus sit. Secundum, vt actus, quem exercet, requirat ordinem. Tertium vt talis actus sub interdicto comprehendatur. Pro qua plures refert auctores Couarruias dicta p. 2. §. 2. num. 3. & in similitudinem explicauimus supra agentes de excommunicatione & de suspensione. Vnde multa alia, quæ ibi diximus, hic applicanda sunt: nam fere eodem modo in præsentia proceditur.

Atque hinc intelligitur, religiosos cantantes in choro tempore interdicti non fieri irregulares: nisi sacerdotale officium in choro exerceant, aut in altari officium proprium alicuius ordinis. Quo etiam fit, vt monachi, qui nullum ordinem habent, nunquam incurrat hanc irregularitatem propter quodcunque ministerium ab eis exhibitum in celebratione diuinorum officiorum, quod notauit Nauar. c. 27. n. 187. An vero ministrantes in ordinib. minoribus hanc irregularitatem incurrant, quamuis Soto loco supra citato absolute neget, communis tamen sententia est in contrarium: quia ius absolute loquitur de officio clericali, & nullibi restringit sermonem ad clericum ordinatum in sacris: vt patet ex cap. *Is qui*, & c. *l. iur.* fit ideo in rigore iuris hæc sententia probabilior est; quamuis in praxi secundum communem consuetudinem Ecclesie vix locum habeat vt supra dixi.

Rursus interrogari hic potest, an clericus violans hoc modo interdictum personale incurrat alias pœnas suspensionis, & priuationis vocis actiue, & passiuæ, quas diximus incurri per transgressionem & violationem interdicti localis: nam in dict. ca. *l. cui*, illæ non continentur. Nihilominus auctores communiter videntur, illas intelligere indifferenter vt

Fr. Suarez tom. 5.

Bbb 2

videre

CONVAT.
Soto.
NAUARR.

videre licet in Couarruua dict. §. num. 1. & 2. Soto A
dict. conclus. 5. Nauarro c. 25. n. 9. & 94. quæ senten-
tia vera videtur propter rationem supra tactam.
quod obligatio huius censuræ eadem est compara-
ta ad personam, quæ per illam ligatur siue ligetur in
ordine ad vnum locum, siue ad omnia. Excipio tam-
en illas pœnas excommunicationis, quæ in Cle-
ment. 2. & de Sent. excom. feruntur contra quos-
dam religiosos violantes interdictum: quia illæ so-
lum habent locum in interdicto generali loci, de
quo iura illa in specie loquuntur, & ad eius propriã
& specialem rationem respiciunt, nimirum ad vi-
tandum commune scandalum, aut ne illa censura
contemnatur, aut minus timeatur: & ideo non cõ-
feso excommunicationem illam esse extendendam
ad interdicta personalia, in quibus ratio illa locum
non habet.

19. Tandem inquiri potest, an incurrant hanc irre-
gularitatem clerici celebrantes coram aliis perso-
naliter interdictis, esto ipsi interdicti non sint: iam
enim supra vidimus etiam hoc modo grauius pec-
care posse contra personale interdictum, & ideo
pœnam etiam huius delicti explicare oportet. Di-
cendum ergo est, hunc non fieri irregularem, quia
talis irregularitas non est in iure expressa. Nam di-
ctum cap. Is cui, loquitur de celebrante, cum ipse in-
terdictus sit: nõ vero de celebrante corã persona in-
terdicta, cum ipso interdictus non sit. Imo in capit.
Is cui, eod. tit. dicitur non fieri irregularem eum, qui
coram excommunicato celebrat: quia non est ex-
pressum in iure: ergo à fortiori idem dicendũ est de
illo, qui celebrat coram interdicto. In cap. autem E-
piscoporum de Priuilegiis in 6. specialiter prohibetur,
ne aliquis interdictos ad diuina officia admittat, &
contra eos, qui hoc violat, feritur specialis pœna in-
terdicti ab ingressu Ecclesiæ. Aduertit autem Na-
uarrus c. 25. n. 94. & c. 27. n. 157. illam legem & pœ-
nam non esse generalem ad omnes personas, sed ta-
tum ad exemptas à iurisdictione ordinaria: nam hic
est communis sensus illius cã. expositum ibi & a-
liorum Doctorum, quos ipse citat: & est textui con-
sentaneus, vt patet ex illis verbis, *Quantumcunque
exemptionis, seu libertatis Sedi Apostolicæ priuilegiis com-
munitis, & ex intentione & occasione illius legis: nam
Episcoporum querelæ non erant de sibi subiectis,
quos ipsi poterant coercere, sed de exemptis, in quos
non habebant potestatem: & ideo contra illos spe-
cialiter illa pœna lata est, quæ nõ est extendenda, iux-
ta principia iuris: neque inuenio aliam pœnam in
ipso iure latam propter hoc delictum.*

Ca Episco-
porum, de
Priuilegiis
expositur.
NAUARR.

SECTIO V.

*Virum laici peccent mortaliter violando interdictum,
& quam pœnam incurrant.*

I.
Quorundã
sententia
Caietanus.

Vod hæc transgressio sit saltem venia-
le peccatum in laicis, omnes pro com-
perto supponunt, vt videbimus. Multi
aut negant esse mortale, nam Caieta-
nus verbo *Interdicti violatio*, dicit vio-
lationem interdicti esse propriam clericorum: imo
etiam ait, clericos ipsos non violare interdictum,
nisi exercendo aliquem actum ordinis, sed hoc po-
sterius plane falsum est, alias religiosi non ordinati,
& moniales non violarent interdictum publice ce-
lebrando, seu canendo diuinum officium: quod fal-
sum esse constat ex dictis. Illud vero prius admittit
Nauarrus cap. 27. num. 187. saltem quoad interdictũ
locale, & cum quibusdam limitationibus infra de-
clarandis. Et idem fere tenet Soto dist. 22. q. 3. articul.
1. conclus. 6. Vnde in sententia horum autorum laici
sine dolo aut violentia, vel cooperatione cum cleri-
cis, audiendo sacrum, vel diuina officia non peccant
saltem mortaliter.

NAUARR.
Soto.

Nihilominus dico primo, Laici ex suo genere
grauiter peccant violando personale interdictum, non
solum speciale, sed etiam generale. Ita tenent
Panorm. & alii, cap. vltim. de Excessib. Soto supra
dicit esse fere certum: idemque admittit Nauarr. Et
probat, quia interdictum personale est censura
Ecclesiastica directe imposita ipsi personæ: ergo
quod illa persona sit clericus vel laicus, non impe-
dit, quominus illa cẽsura inducat totam obligatio-
nem, quam Ecclesiæ per absolutam prohibitionem
imponere potest, iuxta materiæ qualitatem seu ca-
pacitatem; sed hæc materia grauis est, cum ad com-
municationem rerum diuinarum spectet: ergo pro-
hibitio directe imposita personæ sicut fit per in-
terdictum personale, in tali materia obligat ex suo ge-
nere ad mortale. Et confirmatur à simili de excom-
municatione, quæ laicos etiam obligat sub mortali
ad non audienda diuina: quia includit & directe
imponit hanc prohibitionem: ergo idem faciet in-
terdictum personale: nam, licet excommunicatio
quoad alia sit grauior censura; tamen quoad hoc
non excedit: imo interdictum in hoc superat, quod
specialius & formalius est ad hunc effectum institu-
tum. Et potest hoc amplius vtgerenam excommu-
nicatio non solum excommunicatum ipsum: sed
etiam alios obligat sub mortali, ne in diuinis cum
excommunicato communicent propter materiæ
grauitatem: ergo multo magis obligabit hæc cen-
sura cum, qui directe illa ligatur, circa eandem mate-
riam sub eadem grauitate.

Et hæc rationes conuincunt non solum de inter-
dicto personali speciali, sed etiam de generali. Tum
quia verumque continet prohibitionem directe
impositam ipsi personæ singularibus iuxta cap. Si
sententia, de Sentent. excomm. in 6. tum etiam,
quia prohibitio, quæ imponitur exteris fidelibus
non communicandi in diuinis cum excommunica-
to, sitis generalis est, & sine culpa ipsorum fidelium
eis imposita: & nihilominus obligat sub mortali,
quia est prohibitio iusta, & communi bono neces-
saria, & in graui materia, sed hæc omnia efficacia
locum habent in interdicto generali personali, ergo.
Quare quoad hanc assertionem non inuenio proba-
bilitatem in contraria sententia. Solum oportet
recte explicare, per quas actiones violatur hoc inter-
dictum à laico: solum enim violatur recipiendo, vel
agendo aliquid per interdictum prohibitum, vt su-
pra explicatum est: & iuxta qualitatem actionis, vel
receptionis erit grauitas culpa.

Dico secundo, Laici etiam peccant grauius ex
genere suo violando interdictum locale, non solum
speciale, sed etiam generale. Ita tenent Innocentius,
Hostiensis, & alii, quos refert Syluester *Interdictum*,
9. q. 7. & quamuis ipse limitet ad casum, quando hoc
sit ex contemptu: talem limitationem non censeo
admittendam, nisi per contemptum intelligat vol-
untatem audiendi diuina non obstante interdicto
ex certa sciencia, seu absq. ignorantia probabili. Pro-
batur autem primo, quia etiam per interdictum lo-
cale directe prohibentur laici, ne in loco interdicto
diuinis interfint: ergo violando hoc præceptum ex
genere suo peccat mortaliter. Consequentia probatur
eisdem rationibus, quia materia est grauis, &
præceptum Ecclesiasticum est absolutum, & illi
proportionatum. Et autores contrariæ sententiæ
vim huius illationis vidisse & nõ negasse videntur:
& non ideo in antecedente contrarium fundamen-
tum posuerunt, scilicet, prohibitionẽ interdicti lo-
calis non dirigunt ad laicos, sed tantum ad clericos, vt
illi locum custodiant. Probat ergo antecedens ex
iure: nam sæpe in illo dicitur aut certe supponitur
non licere laicis interesse diuinis in loco interdicto:
est igitur hoc illis prohibitum, quia cum non sit per
se malum, non potest fieri illicitum nisi ex prohibi-
tione. Antecedens patet ex cap. Si sententia, de Sent.
ex-

excomm. ubi dicitur Civitate interdicta licitum esse cinibus, qui culpam interdicti non dederunt, extra ipsam interesse diuinis: ergo supponitur intra ipsam non esse sicutum. Idem etiam colligitur ex cap. *Licet* de privilegiis in 6. ibi, Cum conceditur singulari personae, ut modo permisso tempore interdicti celebrare valeat, vel audire diuina. Si ergo concedi necesse est, signum est, esse prohibitum. Idemque sumitur ex cap. *Ut privilegia*, de Priuil. cum similibus. Et idem probant omnia iura, quae dicunt laicos non esse admittendos ad audienda diuina in loco interdicto, nisi privilegiati existant. Quod supra tractauimus agendo de Missa: nam iura ibi adducta de omnibus diuinis officiis loquuntur. Præterea, si clerici possunt, & debent laicos excludere; ergo ipsi tenentur non adesse; alioquin esset veluti bellum iustum ex utraque parte, si illi tenerentur alios expellere, hi vero non tenerentur exire.

Dices, teneri, si expellantur, non vero alias, sed contra: nam sequitur, si clerici sint negligentes in expellendo alios, non peccare etiam venialiter audiendo diuina: quia non sunt prohibiti; nec eis præcipitur ut sua voluntate non intersint, sed solum ut eadem non resistant. Unde etiam sit, ut si absque fraude & dolo latenter ingrediantur, & intersint diuinis nihil peccent; quia nullo iure hoc prohibiti est eis. Respondet Soto, venialiter peccare propterea quod interpretatiue faciunt contra clericorum intentionem, sed hoc profecto nulla culpa est, si alioquin non est per se prohibitum ipsis laicis interesse, sed solum ut pareat clericis efficientibus: quia per hoc non præcipitur eis ut operentur secundum intentionem clericorum; aut, ne caute & per media non praua, effugiant ejectionem. Quin potius, licet mentiendo se habere Bullam, aut privilegium decipiant sacerdotes ut illos admittant ad diuina, non peccabunt mortaliter, ut Nauarrus, & alii volunt: quia mendacium illud nec est contra præceptum eis specialiter impositum, neque est perniciosum ipsis sacerdotibus; cum ipsi nihil peccent, neque aliquid iure, vel re alius momenti priuentur: nec etiam est contra res diuinas saltem in re graui iuxta ipsorum sententiam. Sentiant enim laicum interesse diuinis in loco interdicto non esse materiam grauem. Quod si dicatur tale mendacium esse contra vigorem interdicti, & contra intentionem Ecclesiae, quæ maximè intendit grauari populum hac censura, eum expellendo à diuinis, quod frustra fieret, si per huiusmodi fraudes possent laici vitare effectum interdicti sine culpa mortali: Respondetur hanc rationem optimè probare hoc esse peccatum mortale, eandem tamen sufficiens ostendere, Ecclesiae intentionem esse obligare laicos ne diuinis se ingerant in loco interdicto: Nam, si prohibet sub mortali ne per mendacia se ingerant: eadem ratione prohibet ne sua voluntate, vel per quacunque alia media se ingerant sine privilegio. Patet consequentia: quia non est facta specialis prohibitio se ingerendi per mendacia: ergo quia hoc ipsum, scilicet ingerere se diuinis, per se prohibitum illis est, ideo per mendacium est magis prohibitum & similiter mendacium illud non ideo est mortale, quia mendacium est, sed quia ordinatur ad rem grauius prohibitam iuxta Ecclesiae intentionem. Tandem ita hoc declaro, nã hæc prohibitio non est tanquam poena, quã nemo sustinere cogitur donec ab alio imponatur, sed est obligatio quædam ex censura proueniens, & consequenter vrgens modo censuris accommodato, qui est, ut homo sese abstineat etiam si ab aliis non cogatur: ergo si laici tenentur non adesse diuinis à clericis exclusi vel admoniti ipsi etiam per se tenentur non se ingerere, etiam si non efficiantur, vel moneantur: quia ex vi huius censuræ redundat in eos hoc grauius.

Dices, rationes conuincere, aliquam esse prohibitionem impositam laicis ex vi huius censuræ; quod

Fr. Suarez tom. 5.

alii autem absolute non negabant: alias nec peccatum veniale admitterent in huiusmodi transgressione per se loquendo, & exclusis extrinsecis circumstantiis. Dicunt tamen esse hanc prohibitionem solum indirectam, & quasi per redundantiam quandam, & ideo non inducere grauem obligationem. Sed hoc etiam non video, quam firmo fundamento dicatur: nam interdictum per se & immediate prohibet dicere & audire diuina in loco interdicto: cuius signum est quia quando conceditur ut dici possint, semper adduntur circumstantiæ necessariæ, ut ab aliis non audiantur: ergo signum est hanc etiam esse directam & per se prohibitionem. Deinde, esto illud ita sit, non refert ad tollendam grauem obligationem si alias materia est illius capax: nam etiam excommunicatio maiori ratione dicitur non obligare alios, ne cum excommunicato communicent, nisi indirecte, & per quandam redundantiam: hoc tamen non tollit, quin hæc obligatio in illis grauis sit, quoad communicationem in diuinis, quia materia est grauis. Et ratio est clara, quia tam ad virtutem obedientiæ: quam religionis, in qua est talis materia, satis est quod superior vere præcipiat: quod autem sit directe, vel indirecte seu ex primaria, vel secundaria intentione, non tollit absolutam efficaciam & obligationem præcepti, quamuis indicet vnum esse principalis intentum, quam aliud.

Sed dici tandem potest, hanc prohibitionem, licet sit proprie imposita laicis non obligare eos ad mortale in hac materia; quia illi non sunt prohibiti audire diuina absolute, sed solum in tali loco, ut constat ex dicto, c. *Si sententia*. Violatio autem illius circumstantiæ solius in tali vsu diuinorum officiorum videtur esse materia levis. Sed hæc ratio friuola est, alias idem probaret de receptione sacramentorum in loco interdicto; imo & de actiua celebratione: quia hæc etiam non est prohibita absolute clericis, sed solum in tali loco. Confiteor, quia si esset prohibitum, hodie communicare, vel audire sacrum: illa ex vi materiæ esset grauis prohibitio, sicut est, de esu talis cibi in tali die: ergo idem est de circumstantia loci. Et ratio est supra tacta, quia prohibitio circumstantiæ redundat in totum actum, & grauius illud, quod Ecclesia intendit inferre, pendet ex illius circumstantiæ obseruatione.

Deinde id, quod in dicta responsione sumitur non est vniuersaliter verum: nam si laicus assistat diuinis officiis canendo in illis more clericorum, sine dubio peccat mortaliter, ut etiam Nauarrus fatetur cum Calderino tractatu de interdicto membr. 6. quamquam non agat actum prohibitum nisi in tali loco: nec vero peccat solum propter cooperationem cum aliis, sed quia ipsa materia grauis est, & multum repugnans intentioni Ecclesiae ponentis interdictum. Imo in rigore illa non est cooperatio, etiam si sit simultanea operatio: præsertim si clerici essent plures, qui possent dicere officium etiam si laici cum eis non canant.

Concludo igitur hoc esse peccatum mortale ex genere: cuius argumentum sufficiens est, quod in tali materia potest esse mortale peccatum sine extrinseca circumstantia extrahente actum ad aliud genus vitii, vel peccati, ut patet in exemplo proxime proposito. Idem autem cenfeo de actu audiendi Missam in loco interdicto, quia etiam illa est grauis actio, & aliquis concursus ad ipsum sacrificium, quod suo modo offerunt, qui illi assistunt. In aliis vero diuinis officiis facile admitterem, posse hoc peccatum esse veniale ex leuitate materiæ: non quia illa grauius non sint, sed quia sola assistentia personæ laicæ est minima quædam participatio illius actionis, & ideo si aliunde assistentia non esset ad magnam partem diuini officii, secluso contemptu, posset à mortali excusari. Neque etiam dubito, quin facilius sit hæc excusatio in his, qui culpam non dederunt,

Bbb 3

Excluditur
tertia opinio.

Refellitur
vlt. opinio.

Nauarr.
Calderin.

runt, quam in contumaciis; & quod aliqua materia sit grauius respectu horum, quæ comparatione aliorum sit leuis. Sæpe etiam accidere potest, vt hæc culpa sit leuis ex quadam pia intentione, licet indifcreta; quod prudenter pensandum est secundum occurrentes circumstantias.

10
Que denū-
ciatio in-
terdicti re-
quiratur
ad hanc
culpam.

Vt autem nunc hæc culpa locum habeat necessarium est, vt interdictum denunciatur sit, ob Extrauag. *Adeuitanda*. Alqui etiam addunt oportere, vt ab Ecclesia matrice seruetur, si interdictum generale sit, argumento Clementinæ primæ, de Sententia excommunicationis. Sed non opinor esse hoc necessarium, nam sufficit censuram esse denunciata iuxta prædictam Extrauagantem, vt vnusquisque eam seruare teneatur in eo, quod ad ipsum spectat. Vnde si in aliquo casu Ecclesia principalis interdictum non seruauerit, poterit id conferre ad euitandam excommunicationem latam in illa Clementina. de Sentent. excommunicationis, quia illa solum fertur in religiosos, qui in sua Ecclesia non seruant interdictum, quando Ecclesia loci illud seruauit: non vero conferet ad tollendam obligationem seruandæ censuræ sufficienter denunciatur; quod recte sentit ibi Glossa verbi *Sabacere*: & idem sentit, licet subobscure, Couarruias dicto §. 2. n. 3.

Glossa
Couarr.

11
Alia codi-
cio vt obli-
gatio ser-
uandi in-
terdictum
teneat.
C. Petisti,
de Priuil.

Additur etiam iniure, vt hæc obligatio seruandi interdictum in aliis oriatur, necessarium esse, vt ab his, propter quos latum est, seruetur, vt sumitur ex cap. *Petisti*, de Priuilegiis. Per eos autem, propter quos interdictum dicitur esse positum, non intelliguntur illi, qui causam dederunt interdicto: nam eorum transgressio, & contumacia non debet esse occasio relaxandi interdictum, quod in eorum profectum redundaret: sed intelliguntur illi in quorum gratiam positum est interdictum: nam si ipsi non seruant, non merentur, vt Ecclesia alios prohibeat à diuinis in gratiam eorum. Atque ita non liberantur alii hoc onere ex facto aliorum, quod per se se consideratum inordinatum fuerat, sed ex benigna interpretatione, & concessione Ecclesiæ, vt in eodem iure declaratur. Vnde, si interdictum, in vnius gratiam positum esset, satis est quod ille non seruet: Si autem esset latum in gratiam multorum, oportebit vt saltem à maiori parte non seruetur: Necessè est etiam, vt interdictum non obseruent perseveranter, seu tali modo vt animum perseverandi significant: nam vna vel alia transgressio per occasionem non satis est, vt simpliciter dicantur non seruare interdictum, & consequenter, nec vt ea de causa suspendatur vel tollatur: atque hunc in modum intelliguntur textum illum Doctores communiter. Estque hæc exceptio ad omnes alias prohibitiones huius interdicti localis applicanda, nam potius est quadam reuocatio, vel suspensio interdicti, illa occasione facta à iure, & ideo cessant omnes prohibitiones non solum ad laicos, sed etiam ad clericos pertinentes. Quapropter idem dicendum erit in omnibus casibus, in quibus interdictum iure, vel ab homine suspenditur pro ratione suspensionis, vt supra tactum est, & in sequentibus latius dicetur.

12
In quibus
casibus pos-
sit laicus
interesse
diuinum re-
pote inter-
dicti.
Primus.

Quomodo autem ratione priuilegii, vel ob aliam occasionem possit laicus aliquando interesse diuinis, in superioribus sufficienter tactum est: omnis enim casus ad tres reducitur. Primus est quando quis habet priuilegium à Romano Pontifice concessum: solus enim ille id concedere potest, vt dixit Glossa in cap. *Ad hæc*, de Appellat. in fine, vbi etiam Panormitan. num. 4. & alii idem sentiunt. Quod latius examinabimus infra agentes de Suspensione interdicti. Secundus casus est, quando laicus est familiaris alterius singularis personæ, quæ priuilegium habet, eamque comitatur iuxta cap. *Licet*, de Priuilegiis. Tertius est, quando clericus indiget aliquo ministerio laici, vt sacrum officium peragat modo libi licito, vt in superioribus declaratum est.

Tertia conclusio.

Vltimo dicendum est, Ob meram transgressionem interdicti, quam laici committunt se ingerendo diuinis officiis nullam penam, vel censuram incurrere. Probatur, quia nulla in iure inuenitur. Dixi autem, Ob meram transgressionem, &c. nam si laicus aliquo speciali modo concurrat ad celebrationem contra interdictum: vel speciali pertinacia interdictum violet, sic sunt aliqui casus in iure expressi, in quibus ob eam causam specialem censuram incurrit: Iuxta Clement. 2. de Sententia excommunicationis. Vbi excommunicantur ipso facto laici, qui cogunt quempiam celebrare diuina officia in loco interdicto, vel prohibitis publice vocant, vt diuinis officiis in loco interdicto celebratis inter sint: vel prohibet, nec interdicti, qui Missæ interfunt, exeat postquam à celebrantibus moniti sunt: & tandem excommunicantur etiam ipsi interdicti, qui post similem monitionem non exeant: quos omnes casus supra late exposuimus agentes de Excommunicatione. Vnde laicus nunquam fit irregularis immediate propter violationem interdicti, vt notauit Couarruias in c. *Alma*, part. 1. §. 1. nu. 3. quia in iure non est expressum: & a fortiori patet ex supra dictis, quod clerici etiam ipsi, si ad diuina concurrant non modo proprio clericorum, sed communi laicorum, non fiunt irregulares.

DISPUTATIO XXXV.

De tertio effectu interdicti, qui est: ecclesiastica sepultura, vel ingressus Ecclesiæ priuatio.

TERTIVS effectus interdicti, quem in superioribus supponimus, est priuatio ecclesiasticæ sepulturæ, qui nunc superest declarandus: cum eo vero coniungimus alium, qui licet vniuersalis non sit, interdum adiungi solet, & habet proportionem quandam cum priori: quia per vnum priuatur viuus, ne Ecclesiam ingreditur per alium vero priuatur defunctus, ne in eam inferatur. Vtrumque ergo in hac disputatione expeditimus.

SECTIO I.

Virum omne interdictum generale loci priuati ecclesiastica sepultura.

Ic effectus expressus est in iure: est autem singulis interdictis applicandus cum proportionem illis accommodatam, & moderationibus vel exceptionibus in iure ipso declaratis: quæ in interdicto generali loci plures sunt: & ideo de illo prius in particulari dicemus, & consequenter de aliis.

Dico ergo primo, per interdictum generale loci prohibitum est, ne aliquis in illo loco ecclesiasticam sepulturam accipiat: nisi sint personæ, quæ à iure vel ab homine priuilegium, seu exceptionem super hoc habeant. Conclusio est expressa in cap. *Quod in te de Pœnitentia* & remissione, & sumitur ex cap. *Cum & plantare*, §. *Quod si*, & cap. *Ve priuilegia de priuilegiis*, & cap. *Episcoporum*, eodem tit. ubi, in 6. & Clementina prima de sepulturis. Ratio solum est, quia ita statutum est ob maiorem rigorem ecclesiasticæ disciplinæ: & vt fideles magis graui inter-